

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.11 – МКР.1952 «С» 2023.10.26. 027 ПЗ

МОРОЗОВА КОСТЯНТИНА ОЛЕКСАНДРОВИЧА

2024р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет**

УДК 336.71:658.15

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри банківської
справи та страхування

_____ **Анатолій ДІБРОВА**

_____ **Вікторія КОСТЮК**

" ____ " _____ 2024 р.

" ____ " _____ 2024 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
«Управління прибутком банку»

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма Фінанси і кредит

Орієнтація освітньої програми Освітньо – професійна

Гарант освітньої програми
к.е.н., доцент

_____ **Руслана ОПАЛЬЧУК**

**Керівник кваліфікаційної
магістерської роботи**
к.п.н., доцент

_____ **Лідія АВРАМЧУК**

Виконав

_____ **Костянтин МОРОЗОВ**

Київ – 2024

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет**

ЗАТВЕРДЖУЮ
**Завідувач кафедри банківської
справи та страхування**
к.е.н., доцент _____ **Вікторія КОСТЮК**
"03" жовтня 2023 р.

**ЗАВДАННЯ
до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студенту
Морозову Костянтину Олександровичу**

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма Фінанси і кредит

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема магістерської роботи: «Управління прибутком банку»

затверджена наказом ректора НУБіП України від 26. 10.2023 р. № 1952 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2023.11.15

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: статистичні дані НБУ, АГ «АБ «Радабанк»», нормативні акти організацій та інформація з інтернет ресурсів. наукова та методична література

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні аспекти управління прибутком банку.
2. Аналіз управління прибутком банку в сучасних умовах
3. Напрямки вдосконалення системи управління прибутком банку.

Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки, схеми.

Дата видачі завдання «03» жовтня 2023 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

Лідія АВРАМЧУК

Завдання прийняв до виконання

Костянтин МОРОЗОВ

РЕФЕРАТ

Магістерська робота «Управління прибутком банку» складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (51 джерело), містить 13 рисунків та 8 таблиць. Основний текст магістерської роботи викладений на 70 сторінках комп'ютерного тексту.

Метою дослідження є розробка напрямків вдосконалення системи управління прибутком банку, а також вивчення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на прибутковість.

Об'єктом дослідження виступає прибуток банку (на прикладі АТ «АБ «Радабанк»)

Предметом дослідження теоретичні і практичні аспекти управління прибутком банку (на прикладі АТ «АБ «Радабанк»).

У першому розділі визначено теоретичні основи управління прибутком банку. Ефективне управління прибутком потребує балансування між доходами та витратами, стратегічного планування та ризик-менеджменту.

У другому розділі проаналізовано прибутковість АТ «АБ «Радабанк» банку, що включає вивчення фінансових показників, таких як чистий прибуток, рентабельність активів (ROA) та капіталу (ROE).

В третьому розділі зазначено, що для покращення управління прибутком необхідно впроваджувати діджиталізацію банківських процесів, що знизить операційні витрати і підвищить ефективність. Важливим напрямком є покращення системи управління ризиками через точнішу оцінку кредитного ризику та застосування хеджування.

Ключові слова: Прибуток банку, управління, операційний прибуток, витрати банку, доходи банку, рентабельність, інвестиційна діяльність, фінансові резерви.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ БАНКУ	
1.1. Сутність та роль прибутку банку.....	8
1.2. Механізм формування та розподілу прибутку банку	14
1.3. Види прибутку банків.....	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності АТ «АБ «Радабанк»....	22
2.2. Врахування ризиків та їх вплив на прибуток банківських установ.....	29
2.3. Оцінка ефективності управління прибутком банку.....	34
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ БАНКУ	
3.1. Зарубіжний досвід управління прибутком банку.....	43
3.2. Планування і прогнозування доходів та витрат.....	47
3.3. Напрямки вдосконалення системи управління прибутком банку.....	51
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми. Банки стикаються з необхідністю розробки ефективних стратегій управління прибутком для забезпечення своєї конкурентоспроможності та сталого розвитку. Концепції сутності та характеру прибутку доповнюються технологічними та інноваційними теоріями. Їх суть полягає в тому, що прибутковість, яка перевищує середній рівень, пояснюється застосуванням сучасних виробничих методів і нововведень. Інноваційні управлінські підходи, маркетингові стратегії, а також сучасні програми фінансування та обліку сприяють збільшенню обсягів продажу нових або вдосконалених товарів. Це, в свою чергу, створює різницю між цінами та витратами, зниження яких веде до отримання прибутку.

У сучасну епоху економічного розвитку стабільність і надійність банківської системи є надзвичайно важливими. Банківська система відіграє центральну роль у функціонуванні української економіки, забезпечуючи потік фінансових ресурсів між різними секторами. Завдяки банкам здійснюються розрахунки, кредитування, мобілізація заощаджень, що сприяє розвитку підприємництва та підвищенню загальної економічної активності. Кожен фінансовий стан будь-якого комерційного банку є складним поняттям яке може відображати систему показників, що характеризують розміщення, використання і наявність фінансових ресурсів. Банківська система, як невід'ємна частина економіки, забезпечує стабільність фінансового сектору. Водночас, між комерційними банками точиться жорстка конкуренція за клієнтів, що сприяє розвитку інноваційних банківських продуктів.

Прозоре функціонування банківської системи є запорукою стабільності економіки. Однак, саме конкуренція між банками є рушійною силою розвитку банківського сектору та підвищення якості банківських послуг. Надійність і стабільність банку безпосередньо залежить від рівня прибутку, який він отримує. Через це, одним із основних завдань, що постають перед банківськими установами, є забезпечення фінансової стабільності, яка

залежить не лише від платоспроможності, прибутковості та ліквідності комерційних банків, а й від ризиків, пов'язаних з їх діяльністю.

Метою даного дослідження є розробка напрямків вдосконалення системи управління прибутком банку, а також вивчення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на їх прибутковість. Для досягненні обраної мети визначено дані завдання:

- визначити теоретичні основи аспектів управління банку
- здійснити аналіз
- охарактеризувати діяльність
- розробити напрямки удосконалення системи управління прибутком банку

Об'єктом дослідження даної роботи виступає прибуток банку (на прикладі АТ «АБ «Радабанк»)

Предметом дослідження теоретичні і практичні аспекти управління прибутком банку (на прикладі АТ «АБ «Радабанк»).

Дослідження також врахує вплив глобальних економічних змін, таких як коливання процентних ставок і фінансові кризи, на прибутковість банків, а також вивчить кращі практики управління, що застосовуються в провідних банківських установах світу. Таким чином, вивчення управління прибутком банку не лише сприяє глибшому розумінню фінансової діяльності, але й надає практичні рекомендації для банківських установ, що прагнуть досягти фінансової стійкості та успіху в конкурентному середовищі.

Методи дослідження. В основу дослідження роботи покладено як загальнонаукові, так і спеціальні методи. Шляхом застосування емпіричних методів, індукції та дедукції, аналізу та синтезу висвітлюються тенденції, проблеми та перспективи розвитку системи управління прибутками банків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ БАНКУ

1.1. Сутність та роль прибутку банку

Прибуток комерційного банку є внутрішнім джерелом розвитку, а його розмір безпосередньо залежить від рівня організації фінансового менеджменту (рис. 1.1), що базується на кваліфікованій оцінці ступеня ризику при проведенні окремих банківських операцій. Від цього безпосередньо залежать ефективність роботи банку, захист капіталу від “розмивання”, скорочення втрат у процесі його діяльності. [1]

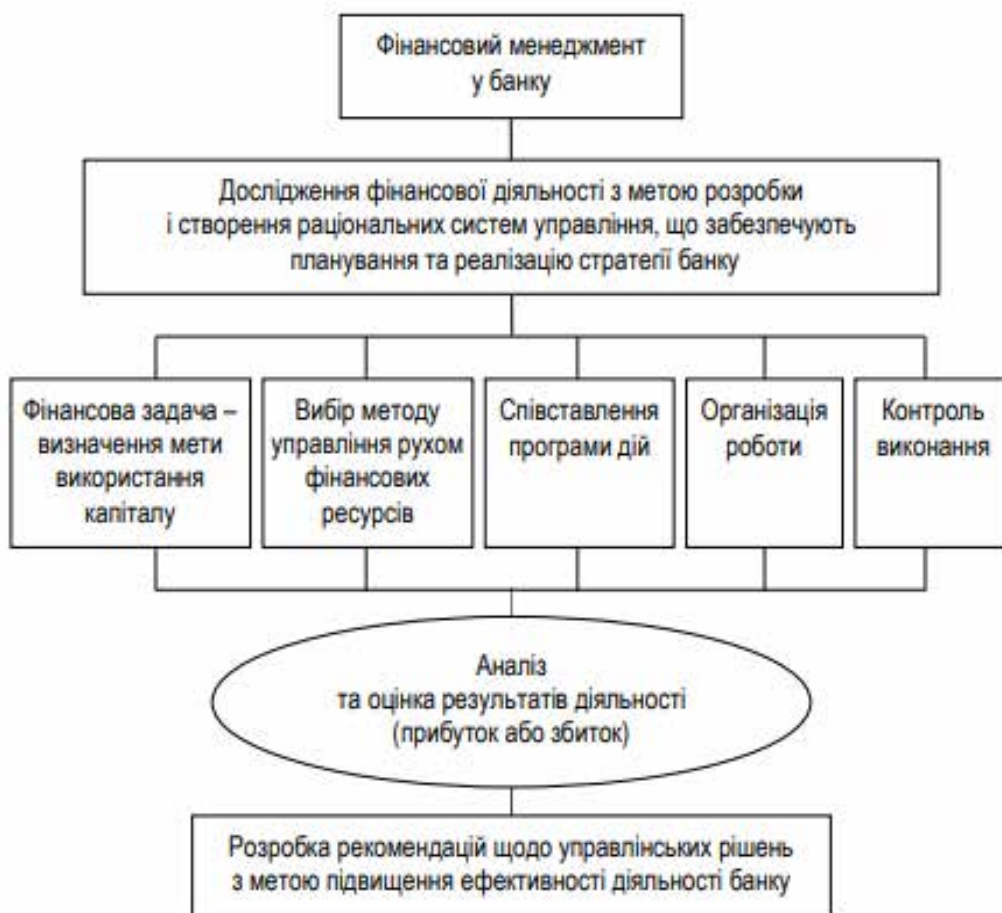

Рис. 1.1. Взаємозв'язок фінансового менеджменту та управління прибутком банку

Джерело: сформоване за [1]

Концепція прибутку як економічної категорії зазнала значних змін і розвитку. Виходячи з результатів проведеного дослідження, можна виділити такі теоретичні концепції, які, на нашу думку, не виключають, а доповнюють одна одну:

- теорія, що визначає прибуток як результат ринкової нерівноваги;
- теорія, що визначає прибуток як прояв монопольної влади;
- теорія, що визначає прибуток як результат четвертого фактору виробництва – “підприємницького таланту”, і відповідно наявності доходу у власника даного фактору – підприємницького прибутку;
- теорія прибутку як результат здійснення нововведень.

У ретроспективному плані розвиток теорії прибутку здійснювався за двома провідними напрямками – компенсаторним та функціональним. Перший із них пояснює походження прибутку як винагороду, плату підприємцю, власникам підприємства за вкладений капітал, прийняття ризику, а також успішне виконання економічних та управлінських функцій. Друга група функціональних теорій належить до об’єктивних концепцій, у яких визначальна роль у створенні прибутку відведена економічному середовищу: монопольному становищу підприємства, кон’юнктурному та інституціональному поясненню виникнення прибутку. Концепції сутності та характеру прибутку доповнюються технологічними та інноваційними теоріями. Зміст їх полягає у тому, що прибутковість, вища за середній рівень, пояснюється результатами застосування новітніх методів виробництва й різних нововведень. Новітні методи управління, маркетингу, сучасні програми фінансування та обліку сприяють збільшенню обсягів продажу вдосконалених або нових товарів. Саме це і породжує різницю між існуючими цінами і витратами, зниження яких генерує прибуток. Практика підтверджує можливість отримання надприбутків тими компаніями, діяльність яких ґрунтується на інноваційній стратегії – впровадженні новинок у масове виробництво. Але переваги технічного прогресу окремої фірми поступово нівелюються. Це відбувається тоді, коли аналогічну продукцію починають

виготовляти конкуренти компанії.

Поняття прибутку та його еволюція є складними, і вчені досліджують ці питання вже протягом багатьох століть. Адам Сміт, Карл Маркс, Давід Рікардо, Ван Бред та інші економісти приділили значну увагу аналізу цієї теми.

В особливий спосіб поняття прибутку було висвітлено в роботах Сміта та Рікардо. Ці дослідники розглядали цю економічну категорію у тісному зв'язку з факторами, що сприяють зростанню суспільного багатства та процесом накопичення капіталу.

Спочатку, Адам Сміт розглядав прибуток як результат закономірного наслідку продуктивності капіталу. Пізніше, він розглядав його як нагороду для капіталіста за ризики, пов'язані з його підприємницькою діяльністю.

Згідно дослідження Карла Маркса, прибуток вважався результатом співвідношення між необхідним робочим часом і додатковим. Також, прибуток в першу чергу є частиною грошових накопичень, які створюються банком. Згідно з цим підходом Коробів розглядає банківські прибуток як єдину форму грошових накопичень для банку.

Прибуток – це перетворена, похідна форма додаткової вартості, яка за кількісним аспектом є різницею між ціною товару і витратами капіталу на її виробництво. Прибуток – це частина додаткової вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу. Фірма отримує прибуток після того, як втілена у створеному продукті вартість буде реалізована і набуде грошової форми. [2]

Отже, об'єктивна основа існування прибутку пов'язана з необхідністю первинного розподілу додаткового продукту. Прибуток – це форма прояву вартості додаткового продукту.

У міжнародній фінансовій практиці при визначенні прибутку базуються або на фінансовій, або на фізичній концепції капіталу. Відповідно до фінансової концепції прибуток вважається отриманим, якщо фінансова (грошова) сума чистих активів наприкінці періоду перевищує фінансову (грошову) суму чистих активів на початку періоду після вирахування всіх розподілів і внесків

власників протягом періоду. Відповідно до фізичної концепції капіталу прибуток вважається отриманим, якщо фізична продуктивність або операційна здатність компанії в кінці періоду перевищує фізичну продуктивність на початку періоду після вирахування всіх розподілів і внесків власників протягом періоду. [3]

Ключовими функціями прибутку вважаються три основні: стимулююча, розподільча та оціночна (як показник ефективності діяльності). Водночас варто зазначити, що як стимулюючу, так і розподільчу функції можуть виконувати інші економічні категорії, такі як ціна чи заробітна плата. Показник ефективності не є функцією, а слугує суб'єктивним відображенням економічних явищ у вигляді певних розрахунків.

Виходячи з наведеного, можна стверджувати, що ці функції (стимулююча, розподільча та оціночна) визначають роль прибутку в ринковій економіці. До справжніх функцій прибутку, що відповідають зазначеним категоріям, належать: міра ефективності суспільного виробництва, міра накопичення та засіб регулювання переміщення капіталу.

Прибуток, насамперед, виконує функцію міри ефективності суспільного виробництва, адже він визначає кінцевий результат фінансово-господарської діяльності виробника. В ринковій економіці інвестиції в підприємство завжди супроводжуються оцінкою ефективності його функціонування. Якщо оцінка недостатня, це може знищити стимул для інвестування. Протягом усіх часів прибуток був показником ефективного управління ресурсами підприємства, такими як трудові, матеріальні та фінансові.

Зрештою, фінансові результати (валовий прибуток або збиток) підприємств становлять основу валового внутрішнього продукту країни і відображають загальну ефективність її економіки. [4]

Прибуток також є мірою накопичення. У цій функції прибуток виступає джерелом для розширеного суспільного виробництва. Реалізація принципу самофінансування залежить від отриманого прибутку. Якщо частка чистого прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства після сплати

податків, буде недостатньою для фінансування розширення виробництва, науково-технічного прогресу та соціального розвитку, то процес суспільного відтворення може зупинитися.

Також важливою є функція прибутку як засобу регулювання переміщення капіталу. Об'єктивно капітал займає найвигіднішу позицію в галузевій структурі, виходячи з різних норм прибутку. Цей закон діє без огляду на господарські або державні межі. Тому в сучасній економіці можна спостерігати переміщення капіталу не лише між галузями в межах країни, а й між різними державами.

Функції прибутку взаємопов'язані та взаємодоповнюють одна одну. Функція прибутку як механізм регулювання переміщення капіталу формує умови, які дозволяють конкретним підприємствам і галузям успішно розвиватися. Основою цього розвитку є функція міри накопичення, а функція міри ефективності економіки дозволяє оцінити рівень такого розвитку.

Наведені характеристики та функції визначають центральне місце і багатогранну роль прибутку у розвитку ринкової економіки (рис. 1.2)

Рис 1.2 Характеристика та функції прибутку банку

Джерело: сформоване за [4]

Концепції сутності та характеру прибутку доповнюються технологічними та інноваційними теоріями. Їх суть полягає в тому, що прибутковість, яка перевищує середній рівень, пояснюється застосуванням сучасних виробничих методів і нововведень. Інноваційні управлінські підходи, маркетингові стратегії, а також сучасні програми фінансування та обліку сприяють збільшенню обсягів продажу нових або вдосконалених товарів. Це, в свою чергу, створює різницю між цінами та витратами, зниження яких веде до отримання прибутку.

Практика демонструє, що компанії, які реалізують інноваційні стратегії, можуть отримувати надприбутки завдяки впровадженню новинок у масове виробництво. Однак переваги, які отримує окрема фірма від технічного прогресу, з часом можуть згладжуватись, коли конкуренти починають виробляти подібну продукцію. [5]

Прибуток банку є найважливішим джерелом задоволення соціальних потреб суспільства. Соціальне значення прибутку проявляється перш за все в тому, що кошти, які перераховуються до бюджетів різних рівнів в процесі їх оподаткування, виступають джерелом реалізації різних загальнодержавних та місцевих соціальних програм, що забезпечують “виживання” окремих соціально незахищених верств населення. Крім того, це значення проявляється в задоволенні частини соціальних потреб персоналу за рахунок отриманого банком прибутку. Нарешті, певна соціальна роль прибутку проявляється в тому, що він слугує джерелом зовнішньої благодійної діяльності банку, що спрямована на фінансування окремих неприбуткових організацій, установ соціальної сфери, надання матеріальної допомоги окремим категоріям громадян. [6]

1.2. Механізм формування та розподілу прибутку банку

Банк є складною органічною структурою, роль якої в суспільстві аналізується в рамках теорії банківської фірми, що є частиною загальної теорії фірми. Еволюція теорій банківської фірми полягає у трансформації спрощених уявлень про банк як економічного агента в більш складні концепції. У науковій економічній думці банк розглядається як торговельно-кредитна установа, фінансовий посередник, інформаційний процесор, а також як портфель або баланс, і як біржовий агент.

У цій роботі банк трактуватиметься як підприємство, що купує, виготовляє та продає специфічні товари, які є прозорими за формою, але абстрактними за змістом. Ці товари відомі як фінансові послуги. Основою життєдіяльності такого підприємства є створення якісного портфеля доходних активів, що відповідають інтересам покупців, продавців та засновників.

За свою діяльність банк отримує фінансовий прибуток у вигляді чистого прибутку. Відповідно до п. 5 ст. 87 “Фонди господарського товариства” Господарського кодексу України, прибуток господарського товариства формується з надходжень від його діяльності після покриття матеріальних витрат і витрат на оплату праці. З економічного прибутку товариства сплачуються передбачені законом податки, обов’язкові платежі, а також відсотки за кредитами і облігаціями. Прибуток, отриманий після цих розрахунків, залишається у розпорядженні товариства, яке вирішує, як його використовувати відповідно до установчих документів. [7]

Відповідно до класифікації, запропонованої Базельським комітетом, виділяють такі види діяльності банку, які в комплексі можна розглядати як господарську діяльність товариства:

- комерційну діяльність;
- торгову діяльність;
- діяльність з управління активами та пасивами.

Комерційна діяльність банку – це діяльність із залучення та розміщення коштів і надання послуг з обслуговування, яка не пов'язана з торговими операціями банку та з управлінням активами і пасивами.

Внаслідок комерційної діяльності банки отримують процентний, комісійний прибуток і дивідендний дохід.

Процентний прибуток або чистий процентний дохід визначається як різниця між сумою отриманих банком процентних доходів від кредитних операцій, угод з цінними паперами та похідними фінансовими інструментами, і сумою витрат на виплату процентів за залученими депозитами та запозиченими коштами. Комісійний прибуток або чистий комісійний дохід – це різниця між сумою комісій і зборів, які банк отримує, та сумою сплачених ним комісій і зборів за надані послуги. Дивідендний дохід виникає внаслідок використання банком цінних паперів, які приносять нефіксований прибуток. Центри відповідальності за комерційну діяльність повинні контролювати лише відповідні неторгові ризики, зокрема кредитний та операційний. Ринкові ризики (процентний, валютний та інші) і ризик ліквідності, пов'язані з комерційною діяльністю, передаються через систему трансфертного ціноутворення до центрів відповідальності, які займаються управлінням активами та пасивами.

Торгова діяльність банку полягає в придбанні або створенні активів і пасивів з метою їх подальшого продажу у найближчій перспективі та/або отримання прибутку від короткострокових коливань цін або дилерської маржі, а також включає хеджування торгових операцій. Менеджмент прибутку банківської діяльності відбувається на кожному етапі формування, розподілу та використання прибутку банку. Механізм управління прибутковістю банку – це складний та взаємопов'язаний процес управління, який є частиною процесу управління банком і включає планування, організацію, регулювання, контроль, мотивацію та аналіз з метою досягнення та підвищення рівня ефективності.

Як зазначається в економічній літературі, головною метою управління доходами корпоративних структур є максимізація добробуту теперішніх і майбутніх засновників банків та їх учасників. Це стосується й банківських структур. Для підвищення ефективності діяльності банківських установ необхідно розробити дієві механізми управління прибутком. Цей механізм повинен включати п'ять ключових елементів: цілі, завдання, принципи, структура та система управління. Такий підхід варто враховувати при створенні механізмів управління прибутком комерційних банків. На рис 1.3 показано безпосередній процес управління прибутком банку. [8]

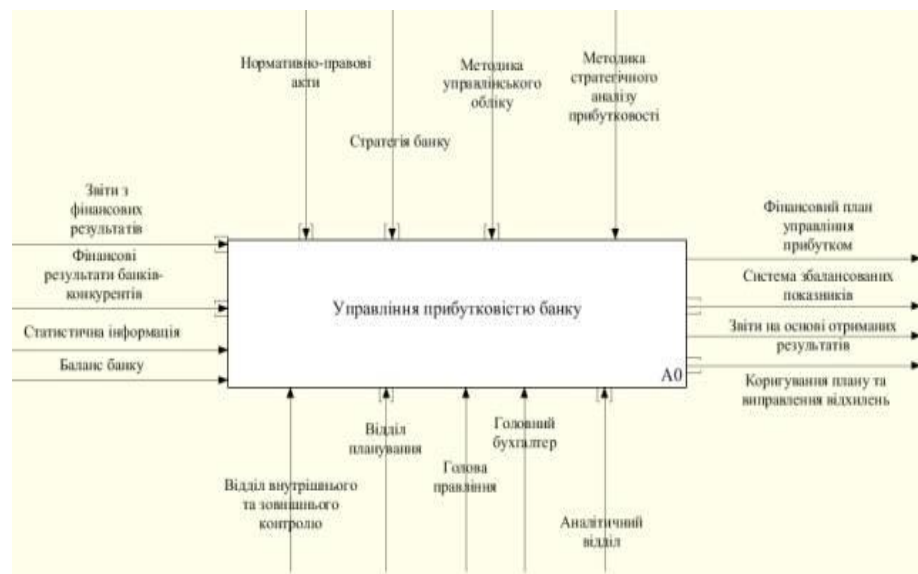

Рис. 1.3. Процес управління прибутком банку

Джерело: сформоване за [8]

Ефективні механізми управління прибутком банку дозволяють повноцінно виконувати поставлені завдання та цілепокладання, тим самим сприяючи ефективному виконанню цієї функції управління. Створений унікальний комплекс управління прибутком здійснюється на двох рівнях: найвищому – макрорівні – та мікрорівні (управління окремими рівнями операційних підрозділів банку). Кожен елемент управління прибутковістю має свої особливості і повинен застосовуватися на вищевказаних рівнях. Враховуючи, що основну частину прибутку формують чисті результати активної діяльності, особливу увагу слід приділити управлінню

прибутковістю зазначених банківських операцій. Таким чином, процентна ставка за активними операціями має відповідати певним співвідношенням: спочатку процентні ставки розраховуються на основі повного використання короткострокових зобов'язань, але для окремих видів активів вони визначаються виходячи з суми різних ресурсів. Це дозволяє визначити, чи можливо фінансувати активні завдання обраного типу. На основі вже наявної інформації про вартість заборгованості наступним кроком є розрахунок середньозваженої вартості ресурсів, які раніше використовувалися для фінансування активних операцій. На фінансову стійкість і прибутковість банків суттєво впливають також рівень, динаміка та коливання реальних доходів юридичних і фізичних осіб. Отже, рівень реальних доходів населення залежить від фази економічного циклу. Крім того, у банківській сфері зростає як міжбанківська конкуренція, так і конкуренція банків із різноманітними фінансово-промисловими групами, коопераціями, інвестиційними фондами та компаніями, страховими і пенсійними фондами, кредитними спілками тощо. Гостра конкурентна боротьба – важливий фактор впливу на прибутковість банківської діяльності. Фінансова стійкість і рівень прибутковості банків залежить також від економічної стабільності в державі. [9]

Одним із несприятливих факторів є інфляція. Крім вищезазначеного, на можливість банків формувати прибуток впливає такий зовнішній фактор, як відсутність правової бази, що сприяє зменшенню ризиків банківської діяльності, зменшенню витрат, збільшенню доходів та набору банківського інструментарію. Отже, можна зробити висновок, що на формування прибутку банку здійснюють вплив ряд чинників, які можна поділити на внутрішні і зовнішні. Тобто прибутковість банку, з одного боку, визначається організацією роботи з управління активами і пасивами, ефективністю використання банківських ресурсів, стратегічною політикою розвитку банку, а з іншого – економічними умовами господарювання, державним регулюванням, грошово-кредитною політикою та ін.

1.3. Види прибутку банків

Для створення ефективної системи управління прибутком банку необхідно провести його класифікацію.

Аналізуючи праці сучасних українських і закордонних економістів, які досліджують питання управління прибутком банків, можна зазначити, що наразі немає єдиного підходу до класифікації прибутку, і, отже, кожен автор пропонує власну версію цієї класифікації.

Як правило, класифікація прибутку банку здійснюється за ознаками, наведеними в табл. 1.1.

Таблиці 1.1

Класифікація прибутку комерційних банків

Класифікаційна ознака	Вид прибутку банку
За порядком визначення	обліковий прибуток прибуток до оподаткування прибуток після оподаткування чистий прибуток
За методикою оцінки	реальний прибуток номінальний прибуток
За метою визначення	економічний прибуток бухгалтерський прибуток
За розмірами	мінімальний прибуток цільовий прибуток максимальний прибуток
За періодом формування досліджувального прибутку	прибуток попереднього періоду прибуток звітного періоду прибуток планового періоду
За регулярністю формування прибутку	прибуток, що регулярно формується. не передбачений прибуток
За характером використання прибутку	прибуток банку, що капіталізуються прибуток банку, що споживається
За джерелом формування	прибуток банку прибуток філії, відділення прибуток структурного підрозділу прибуток центру фінансової відповідальності
За приналежністю	прибуток клієнтських груп, клієнтів прибуток за видами операцій прибуток за продуктами прибуток за окремими інструментами і портфелями

Джерело: сформоване за [10]

Відповідно до методики обліку, прибуток банку можна розділити за джерелами його формування на:

- прибуток від операційної діяльності, що включає доходи від основних банківських функцій, а також від інших видів діяльності, які не є інвестиційними чи фінансовими;
- прибуток від інвестиційної діяльності, який формується внаслідок купівлі та продажу довгострокових активів та інших інвестицій, що не еквівалентні грошовим коштам.

Окремої уваги потребує поняття прибутку від фінансової діяльності, основні грошові потоки якої пов'язані з ресурсним забезпеченням банку (залучення додаткового власного і запозиченого капіталу та його обслуговування). На перший погляд, ці потоки не можуть безпосередньо впливати на прибуток банку.

Крім того, під час діяльності банку як власний, так і запозичений капітал може бути залучений на більш або менш вигідних умовах, що значно впливає на результати операційного та інвестиційного прибутку.

Тому прибуток від фінансової діяльності варто розглядати як непрямий ефект від залучення власного та запозиченого капіталу на вигідніших умовах, ніж середньоринкові. Також в процесі фінансової діяльності може бути отримано прямий прибуток на вкладений капітал завдяки використанню ефекту фінансового важеля.

В сфері нормативного регулювання обліку та оподаткування банків в Україні розрізняють кілька видів прибутку: обліковий прибуток (прибуток від операцій), прибуток до оподаткування, прибуток після оподаткування, оподаткований прибуток та чистий прибуток. [10]

Обліковий прибуток визначається як різниця між доходами (рахунки 6-го класу) і витратами (рахунки 7-го класу) відповідно до нормативних актів Національного банку України. В економічній літературі термін "обліковий прибуток" часто замінюється терміном "балансовий прибуток", що відповідає його економічному змісту.

Прибуток до оподаткування розраховується як обліковий прибуток, скоригований на чисті витрати на формування резервів та на доходи (збитки) від довгострокових активів, призначених для продажу. Важливість відображення відрахувань у резерви окремою статтею зумовлена їх значним впливом на кінцеві фінансові результати діяльності банку. [11]

Прибуток після оподаткування визначається як прибуток до оподаткування, скоригований на витрати, пов'язані зі сплатою податку на прибуток. Чистий прибуток – це прибуток від банківської діяльності за звітний період після відрахування податку на прибуток, скоригований на непередбачені доходи (витрати). Оподаткований прибуток – сума прибутку, з якої сплачується податок (податкова база), що визначається за правилами, встановленими Законом України “Про оподаткування прибутку підприємств”. З точки зору даного Закону прибуток визначається шляхом зменшення суми скоригованого валового доходу за звітний період на суму валових витрат платника податку та суму амортизаційних відрахувань. [12]

У зарубіжній економічній теорії та підприємстві широко використовуються поняття валового, маржинального та операційного прибутку.

Валовий прибуток визначається як різниця між загальними доходами та операційними витратами (собівартістю продукції, розрахованою на основі неповних витрат). Це поняття включає не лише прибуток, а й так звані невиробничі витрати (адміністративні та комерційні).

Операційний прибуток, який часто називають чистим прибутком, є валовим прибутком за мінусом неопераційних витрат.

Маржинальний прибуток відображає доходи від продажу банківських продуктів за вирахуванням змінних витрат. Він складається з прибутку та постійних витрат. Таким чином, маржинальний прибуток буде дорівнювати валовому, якщо розрахунок здійснюється тільки на основі змінних витрат. [13]

Економічний прибуток (чистий прибуток) визначається як різниця між валовим доходом та економічними витратами, які включають зовнішні (бухгалтерські) і внутрішні витрати, зокрема нормальний прибуток (рис. 1.4).

Економічний прибуток свідчить про рівень вигідності перенесення ресурсів з одного виду діяльності в інший.

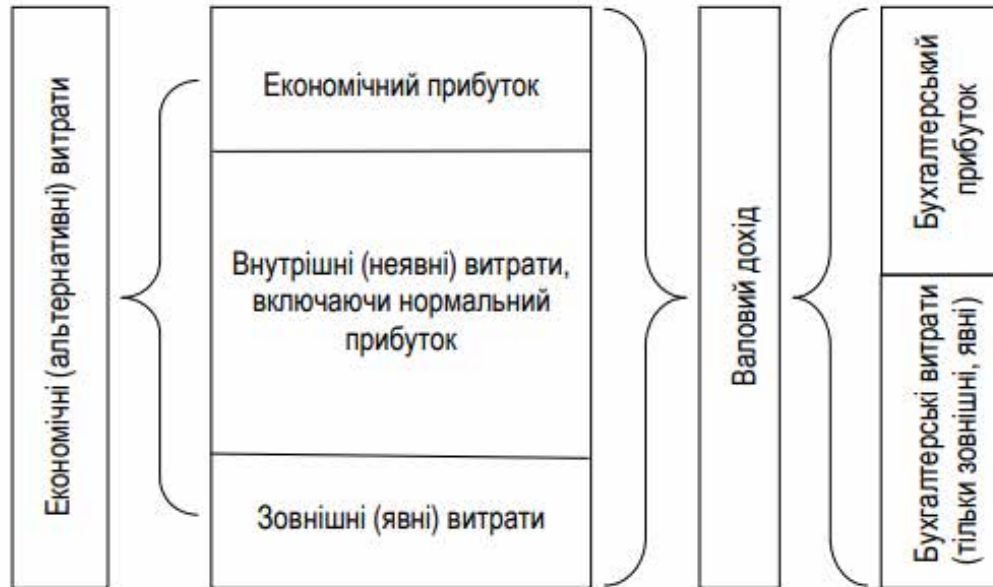

Рис. 1.4 Економічний та бухгалтерський прибуток
Джерело: сформоване за [13]

В українській практиці термін “нерозподілений прибуток” має більш вузьке значення “... це частина чистого прибутку, яка не розподіляється, а утримується банком, як правило, з метою реінвестування в свою діяльність. Зазначений прибуток є джерелом власного капіталу внутрішнього походження. Він створюється як залишок чистого прибутку після нарахування дивідендів, відрахувань у загальні резерви, резервний капітал та в інші фонди (резерви), створені відповідно до рішень загальних зборів учасників (засновників) банку або згідно з чинним законодавством”. Незважаючи на доволі значний перелік класифікаційних ознак, що розглядаються нами в даному розділі, необхідно підкреслити, що він не відображає всього різноманіття видів прибутку, що використовуються у науковій термінології та практичній діяльності банків України. [14]

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності АТ «АБ «Радабанк»

Акціонерне товариство «Акціонерний банк «РАДАБАНК»» створений у 1993 році, має ліцензію Національного банку України №166 від 14.11.2011 дата запису в Державному реєстрі банків 205.08.2021. Відповідно до даної ліцензії основними операціями банку є [15]:

1) Залучення коштів та банківських металів у вклади (депозити) від необмеженої кількості юридичних та фізичних осіб.

2) Відкривати та вести поточні (кореспондентські) рахунки клієнта, в тому числі банківські метали та рахунки умовного зберігання.

3) Розміщувати кошти та банківські метали, пов'язані з вкладами, у тому числі на поточних рахунках, на власному рахунку на власних умовах та на власний ризик.

Банк має дозвіл Національної комісії з цінних паперів та бірж на здійснення професійної діяльності на фондовій біржі[16]:

- Ліцензія АД серії 034429 від 13.06.2012 Професійна діяльність на фондовій біржі - діяльність з торгівлі цінними паперами - брокерська діяльність, строк дії не обмежено, перевидана постановою НКЦПФР від 23.06.2021 № 420 на отримання ліцензії на професійну діяльність на ринках капіталу з торгівлі фінансовими інструментами, у тому числі брокерську та субброкерську діяльність;

- Ліцензія серія АЕ 294570 від 04.11.2014 Професійна діяльність на фондовій біржі - діяльність з торгівлі цінними паперами - брокерська діяльність, термін дії необмежений, перевидана постановою НКЦПФР від 23.06.2021 № 420 для отримання дозволу на провадження професійної діяльності на ринках капіталу з торгівлі фінансовими інструментами, у тому числі брокерської діяльності;

- Ліцензія серії АЕ 286562 від 08.10.2013 Професійна діяльність на

фондовій біржі є кастодіальною. Депозитна діяльність депозитної установи. АТ «АБ «Радабанк»» є членом фонду захисту вкладів фізичних осіб. Реєстраційний номер фонду страхування вкладів фізичних осіб 119, дата реєстрації 2 вересня 1999 року, підтвердження членства у фонді № 110 від 06 листопада 2012 року.

Станом на 31 грудня 2022 року Банк має 26 відділень, які розташовані: 11 відділень у м. Дніпро та області, по три відділення у містах Київ та Львів, по два відділення у містах Харків та Запоріжжя, по одному відділенню у містах Одеса, Тернопіль, Черкаси, Вінниця, Хмельницький.

Починаючи з 2022 року Банк планував поступово розширювати мережу відділень, відкриваючи від чотирьох до п'яти нових відділень щорічно, проте розпочата росією загарбницька війна проти України внесла корективи до цих планів. В результаті чого Банк в 2022 році скоротив кількість відділень до 26 – заклавши три касових відділення: два в м. Дніпро та одне у м. Запоріжжя та одне повноцінне відділення в м. Київ.

Повноцінно відділення Банку працюють у містах, де не проводяться активні бойові дії, та надають всі банківські послуги, що відповідають нормативним вимогам НБУ. Діяльність відділень, де спостерігається підвищена загроза життю клієнтів та співробітників Банку (як-то Харків), тимчасово призупинена, клієнти обслуговуються дистанційно у інших регіонах присутності Банку. [17]

Незважаючи на це Банк продовжив розвиток існуючої мережі Банку в нових воєнних реаліях. Загальна сума капітальних вкладень склала 14,9 млн. грн.: на комп'ютерну та організаційну техніку, програмне забезпечення Банк витратив 2,2 млн. грн.; на основні засоби Головного офіса (Дніпро та Київ) та відділень – 9,7 млн. грн. (з них 0,9 млн. грн. придбання та підключення альтернативних джерел живлення); на касове обладнання – 0,1 млн. грн.; автотранспорт Банку – 2,9 млн. грн. Загальна організаційна структура Банку, розроблена на підставі чинного законодавства України, Статуту АТ «АБ «РАДАБАНК»» та складається із органів управління Банку, органів контролю

Банку, виконавчих органів та структурних підрозділів. Органами управління Банку є Загальні збори акціонерів, органами контролю Банку є Наглядова рада, виконавчим органом Банку є Правління Банку. [18]

Важливу роль в аналізі діяльності банку відіграє аналіз фінансового стану банку. Достовірний та своєчасний аналіз фінансового стану банку є ефективним для власників, інвесторів, партнерів, податківців та інших суб'єктів господарювання та спрямований на зниження витрат, збільшення прибутку та ринків збуту. Ключ до прийняття обґрунтованих фінансових рішень. Цінність всієї компанії. Регулярний аналіз діяльності дозволяє банку ефективно управляти активними і пасивними операціями, максимізувати прибуток і забезпечити стабільний фінансовий стан. [19]

Розглянемо детальніше стан активів АТ «АБ «Радабанк»», динаміка яких протягом 2018-2022 рр. наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка активів АТ «АБ «Радабанк»» за 2018-2022 рр. [19]

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відношення 2022р до 2018р	
						Тис. грн.	%
Грошові кошти та їх еквіваленти	364660	643007	678743	1107717	1924213	1559553	527,7
Кредити та аванси клієнтам	819360	859709	972097	1843613	1155729	336369	141,1
Інвестиції в цінні папери	198094	188505	1023290	1878033	393411	195317	198,6
Відстрочені податкові активи	457	448	456	757	1519	1062	332,4
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	-	-	-	8398	9988	9988	-
Основні засоби	74313	114974	126700	215678	191897	117584	258,2
Інші фінансові активи	18353	28739	34645	43998	97737	79384	532,5
Інші нефінансові активи	29113	36587	46400	59781	33151	4038	113,9
Загальна сума активів	1504350	1862969	2882331	5157975	3807645	2303295	253,1

За 2018-2022 рр. загальна сума активів зросла у 3,3 рази, однак порівняно з попереднім роком знизилось на 25,1%. В тому числі сума грошових коштів та їх еквівалентів зросла у 5,4 рази, кредитів та авансів 39 клієнтів - на 41,1%, інвестиції в цінні папери – на 98,6%, а основні засоби –у 2,6 рази.

Однак порівняння даних показників з попереднім 2022 р., який виявився дуже важким як для країни, так і для банківської системи, вказує на тенденцію пониження даних показників (рис. 2.1). Так, обсяги кредитів та авансів клієнтам зменшились на 37,3%, а інвестиції в цінні папери – на 79,1%, що є наслідком Але різке зростання останніх у попередній 2021 рр. згладило негативні результати 2022 рр. військового стану в країні.

Рис. 2.1. Аналітичне вирівнювання активів АТ «АБ «Радабанк»» за 2018-2022 рр [20]

Проведене аналітичне вирівнювання активів вказує на те, що в середньому за рік приріст активів банку складає 790,2 тис. грн. Величина достовірності апроксимації $R^2 = 0,706$, свідчить про достатню надійність лінії тренду. [20]

За аналізуємий період банк збільшив розмір готівкових засобів майже у 4 рази, обсяги коштів на кореспондентських рахунках, депозитах та кредитах овернайт у банках України зросло майже у 92,2 разів, а в інших банках – у 4,4 рази. Вартість депозитних сертифікатів НБУ, як частини грошових еквівалентів, зроста 40 більше ніж у 7 разів. У 2021-2022 рр. у складі грошових коштів були наявні короткострокові розміщення в НБУ, які у 2022 р. збільшилися на 29,8 рази.

Але при порівнянні даних таблиці з попереднім 2021 р., то у 2022 р. на 73,4% знизилася обсяги готівки, і не зважаючи на зростання грошових коштів на кореспондентських рахунках, депозитах та кредитах овернайт у банках України та інших країн, загальна сума грошових коштів знизилася на 18,1%.

Таблиця 2.2

Фінансові активи на 30 червня 2024 року [21]

Фінансові активи	
Грошові кошти та їх еквіваленти	3797675
Кредити та аванси клієнтам	
Кредити корпоративним суб'єктам господарювання	1915268
Кредити покупця	104008
Іпотека	14285
Загальна сума кредитів та авансів клієнтам	2003561
Інвестиції в цінні папери	
Державні боргові інструменти управління	993986
Загальна сума інвестицій в цінні папери	993986
Інші фінансові активи	
Інша дебіторська заборгованість за фінансовими активами	56802
Загальна сума інших фінансових активів	56802
Загальна сума фінансових активів	6882024

Фінансові активи АТ «АБ «Радабанк» на 30 червня 2024 року свідчать про стійке зростання та ефективну стратегію управління активами. Зростання кредитного портфеля, стабільні інвестиційні активи та висока ліквідність створюють позитивні умови для подальшого розвитку банку та забезпечення його фінансової стабільності.

Таблиця 2.3

Порівняння фінансової звітності АТ «АБ «Радабанк» за період 2022-2024 років [22]

Показник	2022 Грн млн	2023 Грн млн	2024 Грн млн
Валюта балансу	1500	1700	2000
Валовий дохід	150	180	220
Операційні витрати	130	140	150
Чистий прибуток	10	30	60
Капітал	300	320	400
Рентабельність активів (ROA)	0,67 %	1,76 %	3 %
Рентабельність капіталу (ROE)	3,33 %	9,38 %	15 %

У 2022 році валюта балансу становила 1,500 млн грн, що свідчить про стабільну базу активів. У 2023 році цей показник зріс до 1,700 млн грн, а у 2024 році досягнув 2,000 млн грн. Це вказує на зростання активів банку, що може бути результатом збільшення депозитів або інвестицій.

Валовий дохід збільшився з 150 млн грн у 2022 році до 220 млн грн у 2024 році. Це свідчить про ефективність банку в залученні доходів, ймовірно, через збільшення обсягу кредитування та поліпшення умов для клієнтів. Операційні витрати зросли з 130 млн грн у 2022 році до 150 млн грн у 2024 році. Це збільшення може бути пов'язане з розширенням бізнесу та підвищенням витрат на персонал і технології. [23]

Чистий прибуток зріс з 10 млн грн у 2022 році до 60 млн грн у 2024 році. Це свідчить про успішні заходи щодо оптимізації витрат і збільшення доходів, що позитивно вплинуло на фінансові результати. Капітал банку збільшився з 300 млн грн у 2022 році до 400 млн грн у 2024 році. Це вказує на підвищення фінансової стабільності та готовності до ризиків.

ROA зріс з 0.67% у 2022 році до 3.00% у 2024 році, що свідчить про ефективніше використання активів для генерування прибутку.

ROE показав значне зростання з 3.33% у 2022 році до 15.00% у 2024 році, що свідчить про ефективне використання власного капіталу для отримання прибутку.

Динаміка фінансових показників АТ «АБ «Радабанк» за період з 2022 по 2024 роки демонструє позитивні зміни в усіх ключових аспектах фінансової діяльності. Зростання активів, доходів та прибутку, а також поліпшення рентабельності вказують на ефективну стратегію розвитку банку, що сприяє його стабільності та зростанню на ринку. [24]

Таблиця 2.4

Власний капітал та зобов'язання АТ «АБ «Радабанк» 2022-2024 рр. [24]

Показник	2022	2023	2024
Власний капітал	300 млн	320 млн	400 млн
Зобов'язання	1200 млн	1380 млн	1600 млн
Співвідношення капіталу до зобов'язань	1:4	1:4,31	1:4

Власний капітал:

2022 рік: Власний капітал складав 300 млн грн. Це свідчить про стабільну базу для ведення діяльності банку.

2023 рік: Власний капітал зріс до 320 млн грн. Зростання на 20 млн грн вказує на накопичення прибутку та, можливо, залучення додаткових інвестицій.

2024 рік: Власний капітал досяг 400 млн грн. Це значне зростання, яке може свідчити про успішну реалізацію стратегії банку та підвищення фінансової стійкості.

Зобов'язання:

2022 рік: Загальна сума зобов'язань становила 1,200 млн грн. Це був період стабільного зростання зобов'язань, зокрема за рахунок залучення депозитів.

2023 рік: Зобов'язання зросли до 1,380 млн грн. Це може свідчити про активізацію кредитування та збільшення фінансування.

2024 рік: Зобов'язання досягли 1,600 млн грн, що вказує на продовження активного залучення ресурсів для фінансування діяльності банку.

Співвідношення капіталу до зобов'язань:

Співвідношення власного капіталу до зобов'язань у 2022 році становило 1:4, що є нормальною практикою для банків. У 2023 році співвідношення дещо знизилося до 1:4.31 через зростання зобов'язань. У 2024 році співвідношення повернулося до 1:4, що свідчить про ефективне управління капіталом у контексті зростання зобов'язань.

Отже, динаміка власного капіталу та зобов'язань АТ «АБ «Радабанк» за 2022-2024 роки свідчить про стабільний фінансовий розвиток банку. Зростання власного капіталу вказує на фінансову стійкість, тоді як збільшення зобов'язань свідчить про активізацію кредитної діяльності. Загалом, банк демонструє позитивну динаміку та готовність до подальшого розвитку.

2.2 Врахування ризиків та їх вплив на прибуток банківських установ

У банківській сфері ризик розглядають як «можливість виникнення збитків, додаткових витрат, недоотриманого прибутку або невиконання зобов'язань через вплив внутрішніх чи зовнішніх факторів». Окрім цього, ризик у банківській системі слід розглядати також як «можливість прийняття управлінських рішень, які можуть бути як раціональними, так і нераціональними, для яких можна здійснити ймовірну кількісну чи якісну оцінку впливу різних факторів». На банківську систему впливає безліч різних ризиків, які класифікують за певними характеристиками. Зокрема, відповідно до класифікації, визначеної Національним банком України, виділяють дев'ять основних типів ризику: кредитний ризик, ризик ліквідності, ризик зміни процентних ставок, ринковий ризик, валютний ризик, операційно-технологічний ризик, ризик репутації, юридичний ризик та стратегічний ризик. [25]

Наявність великої кількості різних видів банківських ризиків вимагає ефективного управління ними. Управління банківськими ризиками — це набір заходів, спрямованих на зниження ймовірності їх виникнення та мінімізацію їхнього впливу на діяльність банку. У сучасних умовах постає потреба в розв'язанні проблем, які виникають під час прийняття рішень та визначення доцільності укладання угод чи здійснення операцій, що можуть призвести до зростання ризику. Кожен вид банківського ризику має свої методи, які дозволяють ефективно ним управляти та зменшувати його негативні наслідки.

Рис. 2.2 Основні види ризиків у банківській сфері [26]

Розглянемо детальну характеристику основних категорій ризиків у банківській системі та підходи до їх ефективного управління (табл. 2.5). Ці методи є основними інструментами управління банківськими ризиками. Вони можуть застосовуватися окремо або в комплексі залежно від конкретних умов та типів ризиків, з якими стикається банк. Ефективне управління ризиками вимагає постійного вдосконалення процесів і технологій, а також адаптації до змін у фінансовому середовищі. [27]

Таблиця 2.5

Підходи до управління основними видами банківських ризиків [27]

Вид ризику	Характеристика	Методи управління
Кредитний ризик	Ризик невиконання позичальником своїх зобов'язань перед банком.	Диверсифікація кредитного портфеля, кредитний скоринг, заставне забезпечення, кредитні ліміти, резерви на покриття кредитних втрат, перестраховування кредитів.
Ризик ліквідності	Ризик недостатності ліквідних активів для виконання зобов'язань у короткостроковій перспективі.	Підтримка ліквідних резервів, ліквідний геп-аналіз, управління строками запозичень і кредитів, кредитні лінії, стрес-тестування.
Ризик зміни процентної ставки	Ризик зниження прибутковості через коливання ринкових процентних ставок.	Хеджування, геп-аналіз (GAP-аналіз), управління активами і пасивами, диверсифікація джерел фінансування, фіксовані та плаваючі ставки.
Ринковий ризик	Ризик втрат через коливання ринкових цін на фінансові інструменти.	Диверсифікація портфеля, стрес-тестування, використання деривативів для хеджування.
Валютний ризик	Ризик втрат через коливання валютних курсів.	Хеджування валютних ризиків, диверсифікація валютних операцій, валютний арбітраж, природний хедж, валютні ліміти, контроль за валютною позицією
Операційно-технологічний ризик	Ризик збитків через збої в технологічних системах, помилки персоналу або зовнішні події.	Системи внутрішнього контролю, автоматизація процесів, навчання персоналу, резервування, страхування, планування безперервності бізнесу (BCP), резервні системи, внутрішній аудит.
Ризик репутації	Ризик втрат через погіршення іміджу банку в очах клієнтів, партнерів та інвесторів.	Управління зв'язками з громадськістю, прозорість діяльності, етична поведінка.
Юридичний ризик	Ризик збитків через юридичні суперечки або зміни в законодавстві.	Залучення юридичних консультантів, дотримання законодавства, адаптація до змін у правовій базі.
Стратегічний ризик	Ризик невдачі стратегічних рішень, які можуть негативно вплинути на довгострокову перспективу банку.	Ретельне планування та аналіз стратегій, моніторинг ринкових трендів, гнучкість у прийнятті рішень.

До пандемії COVID-19 банківський сектор поступово стабілізувався, кількість банків знизилась до 73 у 2020 році. Пандемія додала нових ризиків, особливо операційно-технологічних та кредитних через економічний спад. Зниження кількості банківських установ і стабілізація іноземного капіталу вказують на адаптацію системи до нових умов і зниження ризиків через посилений нагляд. [28]

Війна на території України спричинила значне зниження кількості банків до 62 у 2024 році. Очищення системи від банків, пов'язаних з капіталами країни-агресора, також стало важливим фактором. Війна підвищила всі види ризиків, зокрема кредитний, ліквідності та валютний. Іноземний капітал знову скоротився, що вказує на значну невизначеність для іноземних інвесторів. Скорочення кількості банків сприяло підвищенню стійкості системи, однак посилило залежність від стабільності найбільших гравців. Зміна кількості банківських установ і їх складу відображає постійний вплив економічно-політичних подій на банківський сектор України. Кожен етап мав свої виклики, що збільшували ризики, якими банки змушені були ефективно управляти для збереження фінансової стабільності в умовах війни, економічної кризи та пандемії. [29]

Як видно з рис. 2.3, середній розмір активів і капіталу на один банк суттєво зростає. Це пов'язано з консолідацією банківського сектору: зменшення кількості банків компенсується зростанням їхніх середніх показників. Таке зростання знижує ризики концентрації, оскільки великі банки більш стійкі до кризових явищ, але водночас збільшує системний ризик, оскільки проблеми в одному великому банку можуть мати серйозні наслідки для всієї системи. 2014–2016 рр. супроводжуються значним зниженням активів і капіталу банків. Це підвищує кредитний ризик, оскільки багато позичальників не можуть виконувати свої зобов'язання через економічну кризу та втрату доходів. [30]

Рис. 2.3 Динаміка зміни кількості банків протягом 2014–2024 рр. [30]

Під час війни для банківської системи особливо небезпечним є операційний ризик, пов'язаний із забезпеченням фізичної безпеки банківських установ (персоналу, приміщень, майна), інфраструктури банків та клієнтів, а також з підтриманням достатніх обсягів активів, капіталу та депозитів (рис.2.4). [31]

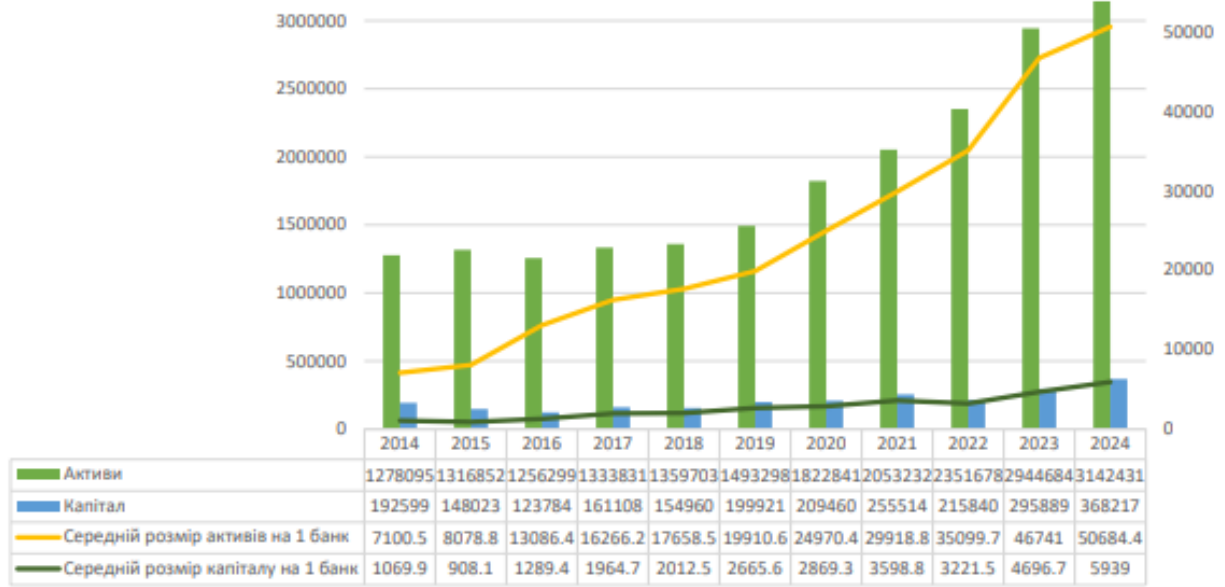

Рис. 2.4 Динаміка активів та капіталу банків в Україні, 2014–2024 рр., млн грн [32]

Активи та капітал продовжують зростати, однак війна у 2022 році додає значні ризики ліквідності, валютні ризики та операційні ризики, пов'язані з фізичною безпекою банків та їхньої інфраструктури. Загальне збільшення активів та капіталу з 2017 по 2024 рік свідчить про певну стабілізацію системи після кризових років. Однак, економічні та політичні виклики, такі як війна та пандемія, продовжують впливати на банківські ризики, збільшуючи вимоги до управління ризиками в банківській системі. Більшість комерційних банків, що змогли адаптуватися до умов війни і продовжують свою діяльність в Україні, стикаються насамперед з кредитним ризиком. Війна суттєво знижує платоспроможність як юридичних, так і фізичних осіб. Оцінка кредитного ризику в таких обставинах дозволяє банкам краще оцінити ймовірність

повернення кредитів та вжити необхідних заходів для захисту своїх активів.

Кредитний ризик є одним з ключових ризиків для банків, оскільки він пов'язаний з можливістю невиконання позичальниками своїх зобов'язань перед банком. Для мінімізації цього ризику банки уважно оцінюють кредитоспроможність клієнтів, використовуючи різні моделі та критерії. [33]

Отже, проведений аналіз свідчить, що управління ризиками в банківській сфері є критично важливим для забезпечення стабільності та безпеки банківських установ, особливо в умовах нестабільності, таких як війна, економічна криза чи пандемія. У сучасних умовах банки стикаються з низкою ризиків, серед яких найбільш значущими є кредитний ризик, ризик ліквідності, ринковий, валютний та операційно-технологічний ризики. Війна додає нових викликів для банківської системи, таких як зниження ліквідності, збільшення частки непрацюючих кредитів (NPL) та зростання ризику втрати активів і капіталу. Під час воєнних дій банки повинні особливо уважно стежити за операційними ризиками, зокрема, безпекою персоналу і фізичних активів. Для успішного управління ризиками банки повинні використовувати комплексний підхід, що включає постійне вдосконалення процесів і технологій, а також адаптацію до змін у зовнішньому середовищі. Недостатнє або неякісне управління ризиками банків може призвести до значних фінансових втрат, зниження довіри клієнтів та навіть – до банкрутства банку. [34]

Для вдосконалення управління ризиками в банках України необхідне використання новітніх інструментів для мінімізації негативних наслідків ризиків, що може бути корисним для банківських установ, регуляторів та інших учасників фінансового ринку. [35]

2.3. Оцінка ефективності управління прибутку банку

Аналіз показників прибутку дозволяє оцінити позицію банку серед інших кредитних установ, хоча варто зазначити, що абсолютні значення дають лише загальне уявлення про результати діяльності банку. Для більш точного розуміння необхідно використовувати відносні показники прибутковості. Якісна та кількісна оцінка прибутку та джерел його формування проводиться на основі спеціально розробленої моделі, яка ґрунтується на даних бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати.

У період 2018-2022 років процентні доходи банку збільшилися в 2,1 рази, або на 218 865 тис. грн, а комісійні доходи — в 2,3 рази. Однак, порівняно з 2021 роком, процентні доходи зросли лише на 15,1%, а комісійні доходи — на 41%. Така динаміка пов'язана з економічними труднощами, які обмежують можливості банку для інвестування та, відповідно, зменшують процентні доходи. Водночас, обслуговування клієнтів та посередницька діяльність банку приносять значні комісійні доходи. [36]

Незважаючи на величезні виклики, що були спричинені російською агресивною війною, економіка України продемонструвала видатну стійкість у 2023 році, завдяки виключному врожаю, урядовим стимулам, що були підкріплені підтримкою від міжнародних партнерів, а також дотриманню владою зобов'язань із забезпечення макроекономічної стабільності. За прогнозом, економічне зростання сягне 3,7% у 2024 році та до 6,1% у 2025 році. Головними стимулами для такого зростання будуть система приватного споживання та державних інвестицій, зокрема, в процесі відбудови та відновлення країни. Інфляція в Україні швидко знижувалася протягом 2023 року, - від показника річної інфляції у 26,6% у грудні 2022 року до 7,1% у вересні 2023 року. У річному вимірі інфляція у листопаді становила 5,1% порівняно з 5,3% у жовтні. Національний Банк України (НБУ) поліпшив прогноз інфляції на кінець 2023 року з 10.6% до 5.8%. Швидше сповільнення інфляції зумовлювалося насамперед більшою пропозицією продовольчих товарів нового врожаю, зокрема овочів та фруктів, зернових та олійних.

Інфляцію також стримували ефекти від фіксації окремих тарифів на житлово-комунальні послуги та поліпшення курсових та інфляційних очікувань на тлі стійкості валютного ринку, у тому числі завдяки заходам НБУ. Водночас попри зниження тиску з боку продовольчої сировини, витрати бізнесу, пов'язані з війною, залишаються значними. Надалі зростає й вартість енергоносіїв та трудових ресурсів для підприємств. Водночас НБУ підвищив прогноз інфляції на 2024 рік – з 8.5% до 9.8%. [37]

Пришвидшення зростання цін у наступному році зумовлюватиметься низькою цьогорічною базою порівняння для вартості продовольчих товарів, збереженням тиску на витрати бізнесу через перегляд припущення щодо безпекових ризиків, збільшенням зарплат та прискоренням зростання адміністративно-регульованих цін. Надалі інфляція сповільниться до 6% у 2025 році. Цьому передусім сприятиме очікуване зниження безпекових ризиків. Відновлення оптимальної логістики та виробництва в післявоєнний період дасть змогу нарощувати пропозицію товарів та обмежуватиме ціновий тиск. Вагомий вплив на цінову динаміку матиме й очікуване зниження світових цін на енергоносії. [38]

Оцінка ефективності управління банком є важливим інструментом для визначення його фінансової стійкості, здатності генерувати прибуток та виконувати свої зобов'язання перед клієнтами і кредиторами. В рамках цього аналізу розглядаються доходи та витрати АТ «АБ «Радабанк» за 2023 та 2022 роки на основі наданих даних фінансових звітів. Основну увагу буде зосереджено на основних джерелах доходів, витратах, а також на ефективності управлінських рішень, спрямованих на забезпечення стабільності та розвитку банку.

Використовуючи дані з таблиці що знаходиться в додатках, за 2023 рік доходи банку від звичайної діяльності склали 863,227 тис. грн, що на 310,215 тис. грн більше порівняно з 2022 роком (553,012 тис. грн). Основними складовими цього доходу є процентні доходи та комісійні доходи.

Процентні доходи банку значно зросли, збільшившись з 415,882 тис. грн

у 2022 році до 728,677 тис. грн у 2023 році. Це свідчить про покращення умов кредитування та зростання обсягу кредитного портфеля або підвищення процентних ставок. Зокрема, відзначається:

- Процентні доходи від грошових коштів та банківських залишків в інших банках збільшилися з 585 тис. грн до 2,978 тис. грн.
- Процентні доходи від грошових коштів та їх еквівалентів показали значний зріст з 57,197 тис. грн до 425,179 тис. грн, що, ймовірно, пов'язано з активною політикою з управління ліквідністю та використанням короткострокових інструментів для отримання доходу.
- Процентні доходи від боргових інструментів зменшилися з 99,846 тис. грн до 84,929 тис. грн, що може свідчити про зміну стратегії інвестування або коливання ринкових умов.

Процентні доходи від кредитів та авансів клієнтам зменшилися з 258,254 тис. грн у 2022 році до 215,591 тис. грн у 2023 році, що може бути результатом зниження обсягу кредитування або погіршення якості кредитного портфеля.

Комісійні доходи в цілому залишилися стабільними, зменшившись лише на 2,5% (134,550 тис. грн у 2023 році проти 137,130 тис. грн у 2022 році). Однак, детальніший розподіл показує цікаві тенденції:

- Доходи від розрахунково-касового обслуговування зменшилися з 102,986 тис. грн до 91,554 тис. грн. Це може бути пов'язано з змінами в обсягах розрахункових операцій або змінами в тарифах на ці послуги.
- Доходи за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів збільшилися з 14,854 тис. грн до 25,668 тис. грн, що свідчить про активізацію діяльності на валютному ринку.

Таким чином, хоча загальна сума комісійних доходів зменшилась, банк продовжує отримувати значні доходи від розрахунково-касового обслуговування та операцій на фінансових ринках.

Основні витрати банку пов'язані з процентними витратами, операційними витратами та іншими витратами, такими як благодійні внески.

Загальна сума процентних витрат зросла з 189,104 тис. грн у 2022 році

до 356,805 тис. грн у 2023 році. Це свідчить про збільшення витрат на залучення коштів, зокрема через зростання обсягів депозитів від клієнтів, що може бути пов'язано з підвищенням процентних ставок на депозитному ринку.

- Процентні витрати за депозитами від клієнтів стали основною статтею витрат, збільшившись з 128,650 тис. грн до 353,360 тис. грн.
- Процентні витрати за зобов'язаннями перед центральними банками знизились з 55,035 тис. грн до нуля, що може свідчити про зміну політики управління ліквідністю.

Операційні витрати банку, зокрема витрати на ремонт і обслуговування, зросли з 20,504 тис. грн до 29,187 тис. грн. Збільшення цих витрат може бути пов'язане з інфляційними процесами або необхідністю підтримання банківських відділень та інфраструктури. [40]

Витрати на благодійні внески та субсидії збільшилися з 2,533 тис. грн у 2022 році до 7,326 тис. грн у 2023 році. Це може свідчити про підвищення соціальної активності банку, однак, для оцінки ефективності цієї статті витрат необхідно враховувати її відповідність стратегії корпоративної соціальної відповідальності.

У 2023 році банк зафіксував чистий збиток від зменшення корисності кредитів та авансів у розмірі 49,873 тис. грн, що є покращенням порівняно з 160,754 тис. грн у 2022 році.

Це може свідчити про покращення якості кредитного портфеля або ефективніші заходи щодо зниження кредитних ризиків.

Прибутки від вибуття основних засобів зменшились з 1,874 тис. грн до 77 тис. грн, що є незначним зменшенням, проте залишкові прибутки від цієї діяльності все ще позитивно впливають на фінансові результати.

Загалом, за 2023 рік АТ «АБ «Радабанк» показав позитивну динаміку доходів та витрат. Основні чинники, що вплинули на фінансові результати банку:

- Зростання процентних доходів, зокрема від грошових коштів та їх еквівалентів, свідчить про ефективне управління ліквідністю.
- Незначне зниження комісійних доходів потребує уваги щодо змін у структурі банківських послуг або стратегії цінової політики.
- Збільшення процентних витрат через підвищення ставок на депозитах від клієнтів вказує на значні витрати на залучення коштів, що повинно бути збалансовано з доходами.
- Позитивні зміни в збитках від зменшення корисності кредитів вказують на зниження кредитних ризиків та покращення якості активів банку.

Аналіз доходів банку дозволяє оцінити основні джерела фінансових надходжень, що відображають ефективність банківської діяльності та стратегію управління.

У цьому розділі розглядаються основні компоненти доходів АТ «АБ «Радабанк» за 2021-2023 роки, зокрема процентні та комісійні доходи, а також їх динаміка за три роки. Для наочності дані представлені у вигляді таблиць.

Процентні доходи є основним джерелом прибутку для банку, оскільки вони генеруються в результаті надання кредитів, інвестування в цінні папери та управління ліквідністю таблиця 2.5

Таблиця 2.6

Процентні доходи за 2021-2023 рр. [41]

Вид процентних доходів	2021 рік (тис. грн)	2022 рік (тис. грн)	2023 рік (тис. грн)
Процентні доходи від грошових коштів та банківських залишків в інших банках	585	2,978	2,978
Процентні доходи від грошових коштів та їх еквівалентів	57,197	425,179	425,179
Процентні доходи від боргових інструментів	99,846	84,929	84,929
Процентні доходи від кредитів та авансів клієнтам	258,254	215,591	215,591
Загальні процентні доходи	415,882	728,677	863,227

Ці доходи значно зросли у 2022 році до 2,978 тис. грн, порівняно з 585 тис. грн у 2021 році. Залишились на тому ж рівні в 2023 році, що свідчить про стабільність цього джерела доходів для банку. Величезне зростання цих доходів у 2022 році (до 425,179 тис. грн) порівняно з 57,197 тис. грн у 2021 році. Цей ріст відображає ефективне управління ліквідністю та використання короткострокових активів банку. У 2023 році доходи залишаються на тому ж рівні. У 2022 році спостерігається незначне зниження цих доходів до 84,929 тис. грн порівняно з 99,846 тис. грн у 2021 році. Однак доходи за цією статтею стабілізуються в 2023 році, залишаючись на тому ж рівні.

Спостерігається зменшення процентних доходів від кредитів та авансів клієнтам: з 258,254 тис. грн у 2021 році до 215,591 тис. грн у 2022 та 2023 роках. Це може бути результатом зменшення обсягів кредитування або змін у ставках на кредити. Загальний обсяг процентних доходів зростає з 415,882 тис. грн у 2021 році до 728,677 тис. грн у 2022 році та 863,227 тис. грн у 2023 році, що свідчить про загальний позитивний тренд у доходах банку від основної діяльності. Таким чином, загальний зріст процентних доходів у період 2021-2023 років вказує на успішну стратегію банку в управлінні своїми активами, зокрема ліквідністю та кредитним портфелем. [42]

Комісійні доходи банку формуються від різних послуг, таких як обслуговування рахунків клієнтів, надання кредитів, операції на фінансових ринках, управління активами тощо.

Таблиця 2.7

Комісійні доходи банку за 2021-2023 рр. [43]

Вид комісійних доходів	2021 рік (тис. грн)	2022 рік (тис. грн)	2023 рік (тис. грн)
Пов'язана з кредитом плата та комісійні доходи	5,749	2,681	2,681
Доходи від розрахунково-касового обслуговування	102,986	91,554	91,554
Доходи за операціями з цінними паперами	786	1,094	1,094
Доходи за позабалансовими операціями	6,826	8,591	8,591
Доходи за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів	14,854	25,668	25,668
Доходи від операцій за договорами управління майном	700	335	335
Інші комісійні доходи	5,229	4,627	4,627
Загальні комісійні доходи	137,130	134,550	134,550

У 2022 році відзначено значне зменшення цих доходів (на 53,4%) порівняно з 2021 роком, що може свідчити про зменшення кількості наданих кредитів або зміни в умовах їх надання. З 2022 року доходи залишаються стабільними на рівні 2,681 тис. грн. Доходи від цієї статті зменшилися на 11% у 2022 році порівняно з 2021 роком (102,986 тис. грн у 2021 році проти 91,554 тис. грн у 2022 році). Однак, на рівні 2023 року доходи залишаються стабільними. Спостерігається зростання цих доходів у 2022 році (на 39%) порівняно з 2021 роком, що може свідчити про збільшення операцій з цінними паперами або кращі результати від інвестицій.

В 2022 році доходи від позабалансових операцій зросли на 25,8% (до 8,591 тис. грн), що свідчить про активність банку в сфері позабалансових послуг, таких як гарантії, акредитиви або інші операції. Ці доходи значно зросли в 2022 році, збільшившись на 72% порівняно з 2021 роком. Це може свідчити про збільшення торгової активності на валютних і товарних ринках, а також на ринку металів. Спостерігається значне зменшення доходів від цієї статті в 2022 році (на 52,1%), що може бути пов'язано з меншою кількістю операцій або зміненою стратегією щодо управління активами.

Зменшення цих доходів у 2022 році на 11,5% (з 5,229 тис. грн до 4,627 тис. грн) може свідчити про зниження попиту на додаткові банківські послуги або зниження обсягів деяких операцій. Загальні комісійні доходи зменшилися

незначно (на 1,9%) у 2022 році порівняно з 2021 роком, а в 2023 році залишаються стабільними на рівні 134,550 тис. грн.

Таблиця 2.8

Комісійні доходи банку за 2021-2023 рр. [44]

Вид доходів	2021 рік (тис. грн)	2022 рік (тис. грн)	2023 рік (тис. грн)
Процентні доходи	415,882	728,677	863,227
Комісійні доходи	137,130	134,550	134,550
Загальний дохід від звичайної діяльності	553,012	863,227	997,777

Спостерігається значне зростання процентних доходів протягом трьох років. У 2022 році доходи від процентних операцій зросли на 75,3% порівняно з 2021 роком (415,882 тис. грн у 2021 році проти 728,677 тис. грн у 2022 році). У 2023 році процентні доходи продовжили ріст, збільшившись на 18,5% і досягнувши 863,227 тис. грн. Це свідчить про успішну стратегію банку в управлінні активами, зокрема ефективному використанні коштів і кредитуванні клієнтів. Комісійні доходи залишаються стабільними на рівні 134,550 тис. грн у 2022 та 2023 роках після незначного зменшення порівняно з 137,130 тис. грн у 2021 році. Це вказує на те, що комісійна діяльність банку, зокрема надання послуг і проведення операцій, залишалася стабільною, незважаючи на певні коливання на фінансових ринках. [45]

Загальний дохід банку від звичайної діяльності демонструє значне зростання. У 2022 році він зріс на 56,2% порівняно з 2021 роком (з 553,012 тис. грн до 863,227 тис. грн), а у 2023 році дохід збільшився ще на 15,6%, досягнувши 997,777 тис. грн. Це свідчить про загальний позитивний тренд у фінансових результатах банку, зокрема за рахунок зростання процентних доходів.

Таблиця 2.9

Загальна динаміка доходів банку за 2021-2023 рр. [46]

Вид доходів	2021 рік (тис. грн)	2022 рік (тис. грн)	2023 рік (тис. грн)
Процентні доходи	415,882	728,677	863,227
Комісійні доходи	137,130	134,550	134,550
Загальний дохід від звичайної діяльності	553,012	863,227	997,777

У 2022 році процентні доходи зросли на 75,3% порівняно з 2021 роком (з 415,882 тис. грн до 728,677 тис. грн), що свідчить про ефективне управління банком своєю активною частиною, зокрема кредитним портфелем і фінансовими інвестиціями. У 2023 році процентні доходи продовжили зростати, досягнувши 863,227 тис. грн, що є приростом на 18,5% порівняно з 2022 роком. Це підтверджує здатність банку підтримувати стабільно високі доходи за рахунок розвитку процентних операцій, таких як кредитування та інвестиції.

Комісійні доходи у 2022 році зменшилися на 1,9% порівняно з 2021 роком (з 137,130 тис. грн до 134,550 тис. грн), але залишаються стабільними в 2023 році. Це може свідчити про те, що попит на комісійні послуги банку, такі як розрахунково-касове обслуговування та інші операції, лишається на високому рівні, хоча і не демонструє значного зростання.

Загальний дохід від звичайної діяльності банку демонструє значне зростання на 56,3% у 2022 році (з 553,012 тис. грн до 863,227 тис. грн), що головним чином є результатом збільшення процентних доходів. В 2023 році дохід продовжує зростати на 15,6%, досягнувши 997,777 тис. грн, що є чудовим показником ефективності банківської діяльності навіть в умовах економічної невизначеності. [47]

Отже, АТ «АБ «Радабанк» продемонстрував позитивну динаміку доходів за 2021-2023 роки, головним чином завдяки зростанню процентних доходів, що свідчить про успішну роботу банку в сфері кредитування та інвестицій. Незважаючи на незначне зменшення комісійних доходів у 2022 році, стабільність доходів від надання послуг показує, що банк зберігає свою присутність і конкурентні позиції на ринку. Загальний дохід банку від звичайної діяльності значно зріс, що підтверджує ефективність стратегії управління доходами і активами банку. Усе це дозволяє зробити висновок, що АТ «АБ «Радабанк» є стабільним і зростаючим фінансовим інститутом, здатним адаптуватися до змінюваних економічних умов.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ БАНКУ

3.1. Зарубіжний досвід управління прибутком банку

У розвинутих країнах з ринковою економікою функціонує система державного регулювання банківської діяльності. У деяких з них вона існує вже більше століття, в інших — була сформована нещодавно. Протягом останнього десятиліття ХХ століття в постсоціалістичних країнах відбулися реформи банківських систем, що супроводжувалися створенням системи банківського регулювання. У той самий час значні зміни в концепції побудови банківської системи відбуваються й у країнах з стабільною економікою.

У світовій практиці немає єдиного підходу до організації системи банківського регулювання. Вона значною мірою залежить від соціально-економічного та історичного розвитку країн, традицій банківських систем, а також політико-юридичних факторів. До таких факторів належать законодавчі та інституційні реформи, що проводилися з кінця 60-х років ХХ століття в багатьох розвинених країнах. Метою цих реформ було зменшення або скасування обмежень для учасників грошово-кредитного ринку, зокрема щодо відкриття нових установ, філій, створення холдингів, регулювання відсоткових ставок та тарифів на банківські послуги. Вводилися нові фінансові інструменти та види банківських послуг. Однією з характерних рис розвитку сучасної системи банківського регулювання у розвинутих країнах є посилення вимог до банків щодо забезпечення прозорості їх діяльності. [48]

Управління прибутком банку є одним з найважливіших аспектів фінансової діяльності, що визначає його стабільність і конкурентоспроможність. У 2022-2024 роках міжнародний банківський сектор зіткнувся з низкою нових викликів і можливостей, обумовлених змінами в глобальній економіці, технічному розвитку, а також впливом макроекономічних факторів, таких як підвищення процентних ставок, інфляція, нестабільність фінансових ринків і вимоги щодо екологічної

відповідальності. Зокрема, важливими аспектами управління прибутком стали адаптація до нових економічних реалій, інноваційні технології, розвиток екологічно орієнтованих фінансових інструментів та посилення регуляторних вимог.

Адаптація до змін монетарної політики та економічної нестабільності. Одним з основних чинників, що визначали управління прибутком банків у 2022-2024 роках, були зміни у монетарній політиці центральних банків, спрямовані на боротьбу з інфляцією та зміцнення національних валют. Після пандемії COVID-19, коли багато країн застосовували агресивні заходи щодо підтримки економіки через низькі процентні ставки, на початку 2022 року в багатьох країнах почали підвищувати ставки. Наприклад, Федеральна резервна система США та Європейський центральний банк вжили рішучих заходів для стримування інфляційних процесів, що мали значний вплив на банківський сектор. Підвищення ставок стало двосічним мечем для банків. З одного боку, збільшення процентних ставок призвело до підвищення доходів від позик, оскільки банки могли збільшити ставки за кредитами. З іншого боку, високі ставки негативно впливали на попит на кредитування, особливо в іпотечному секторі, що могло призвести до зменшення обсягів кредитування. Тому банки змушені були оптимізувати свої стратегії управління активами і зобов'язаннями, збалансовуючи інтереси прибутковості та ризику. Зміни в монетарній політиці також вимагали адаптації банків до нових умов регулювання ліквідності та капіталу. У країнах з високим рівнем інфляції та волатильності валюти банки повинні були ретельно планувати свої прибуткові стратегії, включаючи диверсифікацію джерел доходу та зниження залежності від традиційних кредитних операцій. [49]

Технологічні інновації та цифровізація в управлінні прибутком. Однією з важливих тенденцій, яка впливала на управління прибутком банків у 2022-2024 роках, була активна цифровізація банківських послуг і впровадження новітніх технологій. Штучний інтелект (ШІ), великі дані та автоматизація процесів стали основними інструментами в управлінні прибутковістю.

Штучний інтелект і аналіз даних дозволили банкам оптимізувати кредитні та ризикові стратегії, покращити процеси управління активами та зобов'язаннями, а також точніше прогнозувати попит на фінансові послуги. Зокрема, банки стали активно використовувати системи на основі ШІ для автоматичного аналізу кредитоспроможності позичальників, що дозволяло знизити операційні витрати та мінімізувати ризики неплатежів. Блокчейн та фінансові технології (FinTech) відкрили нові можливості для збільшення прибутковості банків, дозволяючи створювати нові фінансові інструменти, забезпечувати прозорість і знижувати транзакційні витрати. Наприклад, деякі банки почали використовувати блокчейн для проведення міжбанківських розрахунків, що дозволяло значно знизити витрати на міжнародні перекази. Цифрові платформи стали важливим джерелом прибутку для багатьох банків, адже вони дозволяють не лише знижувати операційні витрати, а й залучати нових клієнтів. Розвиток мобільного банкінгу та онлайн-банкінгу сприяло тому, що банки стали пропонувати свої послуги більш широкій аудиторії, зокрема молодим поколінням, які віддають перевагу цифровим каналах комунікації.

Екологічна відповідальність і соціально орієнтовані стратегії. Зростаючий інтерес до екологічної стійкості та соціальної відповідальності створив нові можливості для банків у пошуку прибутку через інвестування в «зелені» проекти та фінансування екологічно чистих ініціатив. У 2022-2024 роках банківська індустрія активно розвивала зелений фінансовий сектор, зокрема через випуск зелених облігацій, фінансування проектів з відновлювальної енергетики та інші екологічно стійкі інвестиції. Насамперед це стало можливим завдяки розвитку екологічно орієнтованих фінансових інструментів, таких як зелені облігації та кредити, що дозволяли банкам залучати інвесторів, зацікавлених у соціально відповідальних проектах. Наприклад, Великобританія та Європейський Союз стали лідерами в просуванні зелених фінансових продуктів, а банки в цих регіонах активно підтримували екологічно стійкі ініціативи, що сприяло не лише підвищенню

прибутковості, але й формуванню позитивного іміджу серед клієнтів і інвесторів. Крім того, все більше банків запроваджували стратегії соціальної відповідальності, сприяючи розвитку місцевих спільнот, підтримці малого та середнього бізнесу, а також ініціативам, що мають соціальний ефект. Інвестування в такі проекти також відкрило нові можливості для створення прибутку, орієнтуючи банки на сталий розвиток і покращення репутації. Банки активно використовували стрес-тести для оцінки впливу різних економічних сценаріїв на свою фінансову стабільність. Регулятори вимагали від банків посиленої капіталізації та додаткових резервів для покриття можливих збитків, що змушувало банки шукати способи підвищення ефективності використання капіталу. [50]

Регуляторні зміни та вимоги до капіталу. Регуляторні зміни, зокрема в рамках Базеля III, вимагали від банків підтримання високих рівнів капіталу та ліквідності. Банки повинні були ретельно планувати своє управління прибутком, щоб відповідати вимогам щодо капіталу та одночасно забезпечувати свою прибутковість. Регулятори в різних країнах також запроваджували нові правила для забезпечення прозорості банківських операцій і зниження ризиків на фінансових ринках.

Отже, управління прибутком банків у 2022-2024 роках було складним і багатогранним процесом, що вимагав адаптації до нових економічних реалій, технологічних змін і регуляторних вимог. Банки мали змогу підвищити прибутковість через технологічні інновації, розвиток екологічно стійких фінансових інструментів та адаптацію до змінюваних умов монетарної політики. Однак при цьому вони не могли ігнорувати ризики, пов'язані з інфляцією, процентними ставками і глобальною економічною нестабільністю. Сучасні банки повинні були ретельно збалансовувати свої стратегії прибутковості і відповідності вимогам регулювання, враховуючи глобальні економічні зміни та вимоги до соціальної та екологічної відповідальності.

3.2. Планування і прогнозування доходів та витрат

Особлива увага на всіх етапах підготовки кредиту приділяється оцінці кредитних ризиків проекту, що пропонується. Основоположним принципом кредитної політики Банку є прийняття в якості основної гарантії погашення кредиту поточної та майбутньої фінансової стабільності позичальника, а також очікуваних грошових потоків від проекту, який позичальник розраховує фінансувати. Якщо кредитний фахівець або член кредитного комітету не задоволені якістю кредитного проекту, то вони можуть відмовити у фінансуванні такого проекту, навіть якщо позичальник запропонує вигідну заставу. Таким чином, Банк проводить політику пріоритетності якості об'єкту кредитування над забезпеченням кредиту. Банк визначає процентну політику, виходячи з тих міркувань, що в стандартних умовах, враховуючи всі додаткові комісії та інші платежі, реальна вартість кредиту має бути наближена до ринкової. Банк базує методику ціноутворення за кредитними операціями на інформації про останні подібні за цим видом діяльності операції на банківському ринку (подібні за валютою кредитування, за строком погашення, за метою кредитування, за видом забезпечення тощо) та вартістю їх ресурсного забезпечення. Комітет з управління активами та пасивами визначає граничні значення ринкових процентних ставок для активних операцій та відповідає за визначення цінової політики, що повинна сприяти отриманню необхідного рівня прибутку.

При визначенні відсоткових ставок та комісійних по кредитах уповноважені органи Банку керуються наступним:

- собівартістю ресурсів Банку;
- рівнем відсоткових ставок та комісій по кредитах на фінансовому ринку України;
- рівнем ризику кредитної операції;
- операційними витратами, пов'язаними з процесом кредитування;
- перевагами, які надаються окремим галузям, секторам, послугам чи клієнтам тощо.

Мінімальна ставка включає вартість ресурсів, управлінські витрати, витрати на формування резервів, мінімальну маржу прибутку Банку. При цьому мінімальна ставка застосовується тільки за умови, що різниця між доходом, який отримав би Банк при кредитуванні клієнта по звичайній процентній ставці, може бути з часом відшкодована іншими доходами від його обслуговування. Будь яке підвищення рівня ризику за кредитною операцією повинно бути віддзеркалено та компенсуватися прийнятним рівнем доходності за такою кредитною операцією. Банк не проводить кредитні операції з ефективною ставкою (у тому числі комісією за документарними операціями), що є нижчою від ставки за кредитами/комісіями за документарними операціями, які бере сам Банк, і ставки, що виплачуються ним за залученими коштами. Виняток можливий у разі, якщо при здійсненні такої операції Банк не матиме збитків або у випадку врегулювання проблемної заборгованості. Банк не надає безоплатних кредитів (безпроцентних та без комісій), за винятком продажу власного майна з розстроченням платежу та в інших випадках, передбачених законодавством України випадків. Банк також розробляє певні види/типи кредитних банківських продуктів, стандартизує процедури їх продажу, процентні ставки за ними (з врахуванням комісій, пов'язаних з ними), які будуть оптимальні для Банку та прийнятні для клієнтів

Перспективи подальшого розвитку

Відповідно до затвердженого Бізнес-плану АТ «АБ «РАДАБАНК» на 2025-2026 роки (Протокол засідання Наглядової Ради від 31.01.2024 року №310121-1) Банк планує зростання валюти балансу як еволюційним шляхом – за рахунок зростання активів та пасивів у діючих відділеннях Банку, так і революційним шляхом – за рахунок розширення присутності Банку в регіонах, де вже відкриті відділення, так і в регіонах, де Банк ще не був представленим.

Прогнозні показники фінансового стану та фінансового результату Банку, рентабельності активів за реалістичним сценарієм розвитку подій на 2025-2026 рр. наведено нижче в рис. 3.4.

Таблиця 3.1

Прогноз фінансового стану Банку, тис. грн [50]

Показник	01.01.2025	01.01.2026
АКТИВИ	7674240	9591076
Готівкові кошти та банківські метали	267892	301017
Кошти в національному банку України	426714	537164
Кошти в інших банках	318033	381969
Цінні папери (крім ЦП, що рефінансовані НБУ)	618371	1731438
Цінні папери, що рефінансовані НБУ	3987837	4197686
Кредити, надані юридичним особам	1668699	1972868
Кредити, надані фізичним особам	140136	251165
Необоротні активи	228380	206575
Дебіторська заборгованість	12644	7742
Відсточений податковий актив	1582	876
Інші активи	3955	2584
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	7101799	8927787
Кошти юридичних осіб (в т.ч. небанк. Фін. Устан.)	4141126	4902700
Кошти фізичних осіб	2876703	3941117
Кредиторська заборгованість	59720	59720
Інші зобов'язання	24251	24251
КАПІТАЛ	572441	663289
Результати поточного року	70710	90847

Таблиця 3.2

Прогноз звіт про прибутки і збитки, тис. грн. [50]

Показник	01.01.2025	01.01.2026
Процентні доходи	1008392	1128837
Процентні витрати	-649635	-807824
Чистий процентний дохід	358757	321012
Комісійні доходи	149408	164349
Комісійні витрати	-36000	-41760
Чистий комісійний дохід	113408	122589
Торговий результат	66000	72600
Дохід від модифікації або припинення визнання фінансових активів або зобов'язань	9404	9874
Інші операційні доходи	6109	6415
Інші доходи	4240	4452
Усього операційний дохід	557918	536942
Адміністративні та інші операційні витрати	-345728	-389763
Операційний результат до відрахування в резерви та податків	212191	147179
Відрахування в резерви	-117910	-26050
Прибуток/збиток до опрацювання	94280	121130
Витрати на податок на прибуток	-23570	-30282
Прибуток/збиток після опрацювання	70710	90847

Плани по капіталізації Банк формує регулятивний капітал у відповідності до Закону України "Про банки і банківську діяльність" та вимог нормативних документів Національного банку України щодо встановлення мінімального розміру регулятивного капіталу банків у гривнях, ліцензування окремих видів банківських операцій та покриття ризиків, притаманних цим операціям.

На поточний момент Банк виконує вимоги частини першої статі 31 Закону України «Про банки і банківську діяльність» та вимоги пункту 2.1 глави 2 розділу II Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 №368 (зі змінами) за всіма складеними планами розвитку подій (песимістичний, реалістичний та оптимістичний). Станом на 31 грудня 2023 року статутний капітал Банку складає 301 млн. грн.

Враховуючи введений в Україні воєнний стан Банк не планує протягом 2025 року збільшення статутного капіталу, його розмір залишиться на поточному рівні – 301 млн. грн. В 2026 році Банк планує збільшення статутного капіталу за рахунок перерозподілу частини прибутку попередніх років за результатами затвердження на Загальних зборах акціонерів . [51]

На поточний момент в Банку вживаються заходи щодо імплементації вимог нормативно-правових актів Національного банку України до внутрішніх нормативних документів Банку за наступними напрямками:

- упровадження вимог щодо нової структури капіталу відповідно до Положення про визначення банками України розміру регулятивного капіталу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 28.12.2024 №196;

- упровадження вимог щодо організації в банках/банківських групах процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу (англ. Internal Capital Adequacy Assessment Process, ICAAP).

Станом на 01 січня 2024 року. Банком розроблено та затверджено Положення про організацію процесу оцінки достатності внутрішнього

капіталу АТ «АБ «РАДАБАНК» відповідно до Положення про організацію процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу в банках України та банківських групах, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 30.12.2021 №161. Для покриття непередбачених збитків Банк щорічно буде формувати резервний фонд. Розмір щорічних відрахувань у резервний фонд заплановано у розмірі 5% від чистого прибутку Банку. Крім того, Банк формуватиме резерви для покриття можливих збитків за всіма активними операціями.

3.3. Напрямки вдосконалення системи управління прибутком банку

Розкриття інформації про ймовірні перспективи подальшого розвитку, в тому числі інформація про злиття чи поглинання.

Бізнес-модель постає у 2025-2026 роках Банк прагне підтримувати стабільну базу фінансування, що буде складатися у т. ч. з депозитів корпоративних клієнтів (ключових клієнтів та клієнтів МСБ) та фізичних осіб. Враховуючи складність та багаторівневість системи збалансованого управління активами і пасивами, цілями оптимізації портфелів залучених та запозичених коштів Банку є: забезпечення достатнього рівня ресурсної бази для фінансування прибуткових активних операцій Банку за умови додержання норм обов'язкового резервування за депозитами та поточними рахунками; досягнення часової стабільності ресурсів Банку (ступінь часової стабільності портфеля пасивів характеризується діапазоном імовірності того, що обсяг цього портфеля залишиться на певному рівні протягом встановленого терміну); підтримання ефективного рівня ліквідності за умови дотримання пруденційних нормативів ліквідності; мінімізація ризиків, пов'язаних з проведенням пасивних операцій (насамперед, процентного ризику банківської книги та ризику незбалансованої ліквідності); мінімізація витрат за портфелем зобов'язань Банку. [52]

Для досягнення цілей оптимізації портфелів залучених та запозичених коштів Банку визначені такі завдання: диверсифікація портфелів залучених та

запозичених коштів з урахуванням пруденційних нормативів, внутрішньобанківських лімітів та цільових фінансових параметрів; визначення джерел отримання депозитів з найменшими витратами; аналіз структури та динаміки портфелів залучених та запозичених коштів Банку; моделювання шляхів та джерел ресурсного забезпечення Банку, моделювання руху зобов'язань Банку; кількісне визначення потреби у ліквідних засобах в поточному періоді та в прогнозованій перспективі; визначення рівня та меж допустимого ризику за портфелями залучених та запозичених коштів Банку; контроль за витратами портфелів залучених та запозичених коштів Банку та інші. Портфель залучених коштів Банку являє собою структуру ресурсів, які представлені коштами на вимогу клієнтів, депозитами та борговими цінними паперами. Портфель запозичених коштів Банку є структурою таких ресурсів як кредити, отримані від інших банків (в тому числі від НБУ).

Пріоритетними ринками в розрізі типів контрагентів, від яких планується залучення коштів, Банк визначає: кошти юридичних осіб: корпоративний сегмент; кошти фізичних осіб: роздрібний сегмент та VIP-сегмент. Банк пропонує своїм клієнтам оптимальний вибір програм з розміщення тимчасово вільних коштів для отримання максимального додаткового прибутку. Залучені кошти юридичних і фізичних осіб Банк буде використовувати, відповідно як короткострокові і середньострокові кредитні ресурси. З метою забезпечення необхідної структури, обсягу й рівня витрат за зобов'язаннями, Банк застосовує різні методи управління залученими коштами - як цінові, так і нецінові. Їх вдосконалення дозволяє підвищувати конкурентоспроможність Банку.

Ставки за депозитами встановлюються з урахуванням поточного стану ліквідності та кон'юнктури ринку. Завдяки тому, що наразі Національний банк України сформулював чіткі правила монетарної політики, Банк у якості одного з індикаторів використовує рівень облікової ставки НБУ, а точніше динаміку її зміни. Рівень ставок визначає комітет з управління активами і пасивами Банку щомісячно. У разі різких змін рівня ставок та підвищення показників

процентного і ринкового ризику засідання комітету будуть відбуватися по мірі необхідності. Банк намагатиметься не допускати розривів між термінами дії залучених коштів і розміщених кредитів, крім міжбанківських кредитів. Нецінові методи управління залученням ресурсів з депозитних джерел пов'язані з формуванням комплексних послуг і підвищенням якості депозитних послуг у відповідності до потреб та побажань клієнтів.

Банком застосовуються такі заходи: удосконалення методів збору, обробки й аналізу інформації про клієнтів; розробка пакету продуктів і послуг для так званих стратегічних клієнтів; співробітництво з небанківськими фінансовими компаніями; моделювання майбутньої поведінки клієнтів, що дозволяє випередити конкурентів і отримати позитивну відповідь клієнта на пропозицію Банку придбати новий банківський продукт чи послугу; впровадження бонусних програм для клієнтів, систем заохочення і мотивації; обслуговування клієнта після надання йому банківської послуги та ін. Банк вважає, що альтернативними джерелами залучення коштів у разі обмеження або відсутності доступу до пріоритетних ринків, можуть виступати: міжбанківський ринок: залучення міжбанківських кредитів типу «overnight» або кредитів на умовах репо в рамках відкритих лімітів на проведення міжбанківських операцій; залучення коштів від кредитора останньої інстанції: короткострокові та довгострокові кредити рефінансування від Національного банку України; підтримка акціонерів шляхом нарощення ресурсної бази Банку за рахунок власних коштів.

Основними принципами Кредитної політики Банку є: забезпеченість, платність, зворотність, строковість та цільова спрямованість кредитних операцій. Принцип забезпеченості - наявність у банку права захисту своїх інтересів, недопущення збитків від невиконання позичальником зобов'язань за кредитним договором за рахунок оформленого забезпечення (у тому числі без поручительства) в межах окремих банківських продуктів або відповідного рішення Власника кредитних повноважень. Принцип платності - принцип забезпечення ефективності операцій, пов'язаних з розміщенням кредитних

ресурсів, що передбачають перевищення доходів від розміщення ресурсів над витратами з метою залучення цих ресурсів. Принцип зворотності - необхідність своєчасного повернення отриманих фінансових ресурсів після завершення їх використання позичальником.

Принцип строковості - принцип передбачає повернення кредиту у чітко обумовлені кредитним договором строки. Встановлений термін кредитування є граничним часом знаходження кредитних коштів у позичальника. Цільових характер використання кредиту передбачає, що кредит надається на цілі, передбачені договором. При цьому, визначення цільового направлення коштів може мати як конкретне, так і широке тлумачення, наприклад на поповнення обігових коштів або споживчі потреби фізичних осіб. Достатня платоспроможність позичальника - фінансовий стан позичальника повинен дозволяти вчасно й у повній мірі виконувати свої зобов'язання перед Банком щодо обслуговування кредиту. [52]

Прийнята диверсифікація кредитного портфеля Банку передбачає, що намагання Банку забезпечувати максимально можливе зниження концентрації на окремих позичальниках чи сегментах позичальників, але не виключає надання кредитів в обсягах, що наближені до максимального рівня в межах нормативів кредитного ризику Національного банку України.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Управління прибутком банку є ключовим елементом фінансового менеджменту, який визначає стабільність, конкурентоспроможність та довгостроковий розвиток фінансової установи. Банки, як основні учасники фінансової системи, виконують важливу роль у забезпеченні економічної стабільності, кредитуванні підприємств і населення, а також у здійсненні платіжних операцій. Прибуток, отриманий банком, є не тільки результатом його господарської діяльності, але й основою для забезпечення капіталізації, розвитку нових продуктів та послуг, а також для підтримки конкурентних переваг на ринку.

Управління прибутком банку охоплює широке коло завдань, що включають аналіз доходів і витрат, контроль за ефективністю операційної діяльності, а також стратегічне планування в контексті досягнення фінансових цілей банку. Одним з основних аспектів є забезпечення оптимального балансу між ризиками та доходами, що дозволяє банку отримувати стабільний прибуток навіть в умовах економічної невизначеності.

Банки отримують прибуток через різні канали. Основними джерелами доходів є процентні доходи від кредитів, комісійні доходи за надані послуги, а також прибутки від операцій з цінними паперами та валютними операціями. З іншого боку, банківські витрати включають процентні витрати на залучення депозитів та інших фінансових ресурсів, операційні витрати, витрати на резерви під кредитні ризики, а також адміністративні та управлінські витрати.

Управління прибутком передбачає використання різноманітних методів, спрямованих на підвищення прибутковості банку. Зокрема, це включає:

- Оптимізація структури активів і пасивів. Це може бути досягнуто через правильне розміщення кредитного портфеля, управління рівнем відсоткових ставок, а також активне управління ліквідністю банку.

- Збільшення доходів від комісійних послуг. Банки можуть розвивати нові фінансові продукти та послуги, такі як банківські картки, електронні платежі, консалтинг, управління активами та інші.
- Зниження витрат. Для підвищення ефективності операційної діяльності важливим є впровадження автоматизації процесів, а також оптимізація витрат на персонал та інші адміністративні ресурси.
- Управління ризиками. Ризики, зокрема кредитні, ринкові та операційні, можуть суттєво впливати на прибутковість банку. Ефективне управління ризиками, включаючи створення резервів під можливі збитки та аналіз фінансового стану позичальників, дозволяє знизити ймовірність збиткових ситуацій.
- Диверсифікація джерел доходів. Зменшення залежності від одного джерела доходу (наприклад, процентних доходів від кредитів) через диверсифікацію операцій, таких як інвестиції в цінні папери, обслуговування міжнародних клієнтів та інші напрямки, є важливим кроком для стабільного фінансового результату.

Стратегічне планування є важливою частиною управління прибутком банку. Воно включає в себе визначення довгострокових цілей, розробку плану розвитку, оцінку зовнішнього середовища та внутрішніх ресурсів, що забезпечують досягнення цих цілей. Важливим аспектом стратегічного управління є прогнозування економічних умов, змін у законодавстві та інших факторів, що можуть впливати на діяльність банку.

Ефективне стратегічне планування дозволяє банку оптимізувати свою діяльність і знизити вплив несприятливих факторів на прибуток. Наприклад, прогнозуючи підвищення рівня процентних ставок, банк може збільшити ставки за депозитами, що допоможе залучити додаткові кошти для кредитування або інвестування.

Сучасний фінансовий ринок вимагає від банків швидкої адаптації до змінюваних умов, таких як коливання валютних курсів, зміни у грошово-кредитній політиці центральних банків, економічна нестабільність, а також

конкуренція з боку нових фінансових технологій. Одним із основних викликів є зростання кредитних ризиків через погіршення економічної ситуації в країні або за кордоном, що може призвести до зниження доходів банку та необхідності створення додаткових резервів для покриття збитків.

Інший виклик полягає в управлінні процентними ставками, адже різні ставки на кредити та депозити можуть значно вплинути на рівень доходів та витрат. Наприклад, в умовах підвищення процентних ставок банк може мати проблеми з утриманням клієнтів на депозити, якщо ставки на ринку будуть змінюватися швидше, ніж у самому банку.

Управління прибутком банку є багатограним і складним процесом, що вимагає ретельного планування, моніторингу та аналізу. Він вимагає не лише використання традиційних методів, таких як оптимізація витрат та збільшення доходів, але й гнучкості в умовах швидких змін на фінансових ринках. Банк, який успішно управляє своїм прибутком, здатний не тільки забезпечити свою фінансову стабільність, але й створити передумови для зростання і розвитку в умовах конкурентного ринку.

Потрібно зазначити, що управління прибутком не є самоціллю, а є складовою частиною загальної стратегії банку, яка повинна бути орієнтована на стабільність, мінімізацію ризиків та забезпечення високої якості обслуговування клієнтів. У кінцевому підсумку, високий рівень прибутковості банку здатний стати основою для його сталого розвитку та зростання на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. РадаБанк фінансова звітність URL:
<https://www.radabank.com.ua/storage/files/bank/fyn-otchetnost/ricnii-zvit-radabank-2023-rik-i-zvit-audit-z-pidpisom.pdf>
2. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року м. Київ № 18. URL:
https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18
3. Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>
4. Банківський сектор завдяки високій операційній ефективності отримав прибуток 24,7 млрд грн у 2022 році. НБУ URL:
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivskiy-sektor-zavdyaki-visokiy-operatsiyniyefektivnosti-otrimav-pributok-247-mlrd-grn-u-2022-rotsi>
5. Грудзевич У. Я. Аналіз ліквідності та прибутковості банківської системи України в умовах воєнного стану. *Економіка і суспільство*. 2023. №48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2277/2198>
6. Данилишин Б. Банківська система демонструє високі показники адекватності капіталу на фоні окремих негативних тенденцій в економіці. URL:
https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/561595_bankivska_sistema_demonstrui_e.html
7. Демчук Н. І. Управління грошовою позицією та обов'язковими резервами банку. Н. І. Демчук, А. Н. Коваль. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. №2 (24). С. 22-28.
8. Прибуток банківського сектору в 2022 році. Національний банк України. 10 лютого 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivskiy-sektor-zavdyaki-visokiy-operatsiyniyefektivnosti-otrimav-pributok-247-mlrd-grn-u-2022-rotsi>

9. Наглядова статистика. Показники фінансової діяльності банків України. Фінансові результати на 01.01.2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
10. Наглядова статистика. Показники фінансової діяльності банків України. Фінансові результати на 01.01.2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
11. Фатюха Н.Г., Гришунова Т.А. Основні підходи щодо визначення та класифікації доходів банківської установи. *Ефективна економіка*. 2019. №7.
12. Череп А.В., Рурка Г.І. Методичні підходи до аналізу прибутку комерційного банку на прикладі ПУАТ АКБ «Індустріалбанк». *Фінансовокредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць*. 2011. № 1(10). URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkd/2011_1/par t1/6.Pdf.15.
13. Шварц О. Ринок фінансових послуг удосконалення інструментарію управління активами і пасивами банку в умовах фінансової нестабільності. *Світ фінансів*. 2011. №4. С. 33-39.
14. Шелеметьєва Т.В., Трохимець О.І., Перекрест М.І. Оцінка рівня фінансової безпеки комерційного банку з використанням кількісного методу. Держава і регіони. Серія: *Економіка та підприємництво*. 2020. № 6. С.174-181.
15. Шелест О.Л., Скрипниченко О.В. Вдосконалення стратегії управління прибутковістю банку з використанням імітаційної моделі. *Ефективна економіка*. 2019. №12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_12_22
16. Річна фінансова звітність АТ «АК «Радабанк»» за 2020 рік. URL: https://www.radabank.com.ua/storage/files/bank/fynotchetnost/Godovo%D1%83_otchet_2020.pdf
17. Річна фінансова звітність АТ «АК «Радабанк»» за 2021 рік. URL: <https://www.radabank.com.ua/storage/files/bank/fyn-otchetnost/godovou-otchet2021-2.pdf>
18. Річна фінансова звітність АТ «АК «Радабанк»» за 2022 рік. URL:

<https://www.radabank.com.ua/storage/files/bank/fyn-otchetnost/godovou-otchet2022-2.pdf>

19. Савіна Л.О. Комплексне управління активами та пасивами комерційного банку. *Сталий розвиток економіки*. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/152.pdf

20. Сало І.В., Лисянська О.О. Необхідність аналізу показників прибутку банку. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2010_29/10_29_01.pdf

21. Сидоренко О.М., Савченко Г.О., Кібік Н.С. Прибуток банку та фактори його формування. Науковий вісник Херсонського державного університету. *Серія Економічні науки*. 2014. Випуск 9-1. Частина 2. С. 218-222.

22. Сокиринська І.Г., Журавльова Т.О. Фінансовий менеджмент у банку : навчальний посібник. *Дніпропетровськ: Пороги*. 2016. 192 с.

23. Соколова Х.О., Волкова В.В. Активи та пасиви банків України: сучасний стан та фактори впливу. *Економіка і організація управління*. 2018. №4 (22). С. 65-74.

24. Тітаренко М.К. Декомпозиційний аналіз прибутковості банку. *Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця*. 2016. № 9. С. 386-389

25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати»: Положення затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99. № 87 URL: <http://www.rada.gov.ua>

26. Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS. Затверджене Постановою Правління НБУ №171 від 08.05.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02#Text>.

27. Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS. Затверджене Постановою Правління НБУ №171 від 08.05.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02#Text>.

28. Процик Я.І., Дуброва Н.П. Управління прибутком комерційного

банку в сучасних умовах. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2023. №21. URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/2023/21/>

29. Птащенко О. В., Мірошникова Є. Д. Побудова CRM-системи як основи формування комунікаційної політики між організацією та кінцевим споживачем. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2016. № 6. С. 108-115.

30. Ревич М.Я. Стратегії управління прибутковістю банків. *Вісник Української академії банківської справи*. 2013. № 2 (35). С. 75-80.

31. Рибалка О.О. Підходи до управління прибутком банку. *Актуальні проблеми економіки: наук. економ. журнал*. 2007. № 11. С. 161-165.

32. Рибалко А.С., Зайцев О.В. Сучасні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи. *Економіка та суспільство*. 2020. №21. С. 114-122.

33. Річна фінансова звітність АТ «АК «Радабанк»» за 2018 рік. URL: <https://www.radabank.com.ua/storage/files/bank/fyn-otchetnost/godovou-otchet2018-2.pdf>

34. Норік Л.О., Бріль М.С. Прогнозування прибутку банку за показниками активів. Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 29-30 березня 2018 року*. Харків: Видавець ФОП Мезіна, 2018. С. 336-340.

35. Онопрієнко Ю.Ю. Моделювання прибутковості як цільової стратегії управління фінансами банку. *Економіка та держава*. 2020. № 11. С. 116- 120.

36. Панасенко Г.О. Особливості управління бізнес-процесами сучасного банку. *Сталий розвиток економіки*. 2012. № 1. С. 293-295.

37. Напрямки та принципи розвитку державних банків до 2025 року: стратегічні рекомендації. URL: <https://eimg.pravda.com/files/2/1/216feaf-c-.pdf>

38. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>

39. Орехова К. В. Сутність власних фінансових ресурсів банку та

особливості їх формування в Україні. *Modern Economics*. 2019. № 18. С. 124-129.

40. Офіційний сайт Національного Банку України. Балансові звіти банків. Наглядова статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervisionstatist/data-supervision#4>.

41. Кочетигова Т.В., Пяничук Д.О. Економічна сутність та необхідність формування фінансових ресурсів комерційного банку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №16. С. 726-729.

42. Ларіонова К.Л. Проблеми формування фінансових ресурсів банківської системи України в умовах фінансової нестабільності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 6. С. 7- 16. 44

43. Латишева І.Л. Організація управління фінансовими ресурсами банку. *Бізнес Інформ*. 2011. № 11. С. 164–166.

44. Лачкова В.М., Лачкова Л.І., Шевчук І.Л. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посібник. *Харків: ФОП Іванченко І.С.*, 2017. 180 с.

45. Домбровська Л.В. Сучасні тенденції в управлінні ресурсами комерційних банків України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №21. С. 39- 44.

46. Дрогоруб І.В. Концептуальні підходи до з'ясування економічної сутності фінансових ресурсів банків. URL: <https://esj.oa.edu.ua/articles/2013/n22/6.pdf>

47. Жукова О.А. Управління фінансовими ресурсами банківських установ. *Подільський науковий вісник*. 2020. № 3-4(15-16). С. 67-71.

48. Клименко А. Фінансовий аналіз: зміст, методи та вплив на прийняття управлінських рішень у банку. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2020. С. 67-69.

49. Андрющенко І.Є. Фінансовий менеджмент у банку. *Запоріжжя : ЗНТУ*, 2018. 98 с.

50. Банківські операції: підручник / за ред. А.М. Мороза. *Київ: КНЕУ*,

2017. 608 с.

51. Васюренко О. В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2016. 463 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

• IAS1 •
810000

Примітки – Корпоративна інформація та Звіт про
відповідність вимогам МСФЗ ▲

Розкриття інформації про примітки та іншої пояснювальної інформації

Назва суб'єкта господарювання, що звітує, або інші засоби ідентифікації

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦІОНЕРНИЙ БАНК «РАДАБАНК»

Ідентифікаційний код юридичної особи

21322127

Походження суб'єкта господарювання

Україна

Правова форма суб'єкта господарювання

Акціонерне товариство

Країна реєстрації

Україна

Адреса зареєстрованого офісу суб'єкта господарювання

49000, м. Дніпро, вул. Володимира Мономаха, 5.

Основне місце ведення господарської діяльності

Україна

Філіали суб'єкта господарювання, що звітує, адреси та телефони

Станом на 30 вересня 2023 року Банк має 28 відділень, які розташовані: 11 відділень у м. Дніпро та області, по три відділення у м. Києві та у м. Львів, по два відділення у містах Харків та Запоріжжя, по одному відділенню у містах Одеса, Тернопіль, Черкаси, Вінниця, Хмельницький, Полтава, Миколаїв.

Опис характеру функціонування та основних видів діяльності суб'єкта господарювання

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦІОНЕРНИЙ БАНК «РАДАБАНК» зареєстроване Національним банком України та унесене до державного реєстру банків 03 грудня 1993 року за № 220.

Найменування Банку:

Повне:

українською мовою - АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦІОНЕРНИЙ БАНК «РАДАБАНК»;
англійською мовою – JOINT STOCK BANK «RADABANK».

Скорочене:

українською мовою – АТ «АБ «РАДАБАНК»;
англійською мовою – JOINT STOCK BANK «RADABANK».

Додаток 2

Аналіз доходів та витрат	2023	2022
Дохід від звичайної діяльності		
Процентні доходи	728,677	415,882
Процентні доходи від грошових коштів та банківських залишків в інших банках	2,978	585
Процентні доходи від грошових коштів та їх еквівалентів	425,179	57,197
Процентні доходи від боргових інструментів утримуваних	84,929	99,846
Процентні доходи від кредитів та авансів клієнтам	215,591	258,254
Комісійні доходи		
Пов'язана з кредитом плата та комісійні доходи	2,681	5,749
Доходи від розрахунково-касового обслуговування	91,554	102,986
Доходи за операціями з цінними паперами	1,094	786
Доходи за позабалансовими операціями	8,591	6,826
Доходи за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів	25,668	14,854
Доходи від операцій за договорами управління майном	335	700
Інші комісійні доходи	4,627	5,229
Загальна сума гонорарів за послуги та комісійних доходів	134,550	137,130
Загальна сума доходу від звичайної діяльності	863,227	553,012
Суттєві доходи та витрати		
Часткове списання (сторнування часткового списання) основних засобів		
Збиток від зменшення корисності, визнаний у прибутку чи збитку, основні засоби	(193)	(9,622)
Чисті часткові списання (сторнування часткових списань) основних засобів	(193)	(9,622)
Збиток від зменшення корисності (сторнування збитку від зменшення корисності), торгівельна дебіторська заборгованість		
Збиток від зменшення корисності, визнаний у прибутку чи збитку, торгівельна дебіторська заборгованість	-	(1)
Сторнування збитку від зменшення корисності, визнаного у прибутку чи збитку, торгівельна дебіторська заборгованість	30	-
Чистий збиток від зменшення корисності (сторнування збитку від зменшення корисності), визнаний у прибутку чи збитку, торгівельна дебіторська заборгованість	30	(1)
Збиток від зменшення корисності (сторнування збитку від зменшення корисності), визнаний у складі прибутку чи збитку, кредити та аванси		
Збиток від зменшення корисності, визнаний у прибутку або збитку, кредити та аванси	(49,873)	(160,754)
Чистий збиток від зменшення корисності (сторнування збитку від зменшення корисності), визнаний у складі прибутку або збитку, кредити та аванси	(49,873)	(160,754)
Прибуток від відшкодування кредитів та авансів, списаних раніше	106	130
Прибутки (збитки) від вибуття основних засобів		
Прибутки від вибуття основних засобів	620	1,925
Збитки від вибуття основних засобів	(543)	(51)
Чисті прибутки (збитки) від вибуття основних засобів	77	1,874
Прибутки (збитки) від вибуття інших непоточних активів	1,971	(423)
Процентні витрати	(356,805)	(189,104)
Процентні витрати за банківськими кредитами та овердрафтами	-	(2,616)
Процентні витрати за депозитами від клієнтів	(353,360)	(128,650)
Процентні витрати за зобов'язаннями перед центральними банками	-	(55,035)
Процентні витрати за іншими фінансовими зобов'язаннями	(3,445)	(2,803)
Витрати на ремонт і обслуговування	(29,187)	(20,504)
Інші операційні доходи (витрати)	10,047	16,274
Витрати на благодійні внески та субсидії	(7,326)	(2,533)

Додаток 3

	2023	2022
Орендний дохід	822	860
Орендні витрати	(2,081)	(1,165)
Доходи від штрафів та пені	935	569
Прибутки (збитки) від зміни справедливої вартості похідних інструментів		
Комісійні витрати		
Витрати від розрахунково-касового обслуговування	(35,471)	(30,361)
Витрати за операціями з цінними паперами	(60)	(31)
Загальна сума комісійних витрат	(35,531)	(30,392)
Доходи (витрати) від продажу		
Доходи (витрати) від продажу боргових інструментів	373	-
Доходи (витрати) від продажу похідних фінансових інструментів	140	2,379
Доходи (витрати) від продажу за валютними контрактами	61,159	72,617
Загальна сума доходів (витрат) від продажу	513	2,379
Витрати за характером		
Витрати на послуги	(34,504)	(28,514)
Витрати на оплату професійних послуг	(517)	(812)
Витрати на відрядження	(1,104)	(527)
Витрати на комунікацію	(8,577)	(7,315)
Комунальні витрати	(8,569)	(7,815)
Витрати на рекламу	(4,476)	(1,477)
Класи витрат на виплати працівникам		
Короткострокові витрати на виплати працівникам		
Заробітна плата	(151,966)	(113,851)
Внески на соціальне забезпечення	(34,124)	(26,030)
Інші короткострокові виплати працівникам	(1,315)	(353)
Загальна сума короткострокових витрат на виплати працівникам	(187,405)	(140,234)
Загальна сума витрат на виплати працівникам	(187,405)	(140,234)
Амортизація матеріальних та нематеріальних активів та збитки від зменшення корисності (сторнування збитків від зменшення корисності), які визнаються у прибутку або збитку		
Амортизаційні витрати		
Амортизаційні витрати	(34,903)	(35,677)
Витрати на амортизацію нематеріальних активів	(1,305)	(1,142)
Загальна сума амортизаційних витрат	(36,208)	(36,819)
Загальна сума амортизації і збитків від зменшення корисності (сторнування збитків від зменшення корисності), визнаних у прибутку або збитку	(36,208)	(36,819)
Витрати на сплату податку за винятком витрат на податок на прибуток	(3,432)	(2,643)
Інші витрати	(48,279)	(8,488)
Загальна сума витрат, за характером	(309,828)	(216,698)

Додаток 4

Звіт про фінансовий стан		30 вересня 2023 р.	31 грудня 2022 р.
	Примітки		
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	822390-01 800100	3,306,834	1,924,213
Кредити та аванси клієнтам	822390-01 800100	1,124,407	1,155,729
Інвестиції в цінні папери	822390-01 800100	688,595	393,411
Відстрочені податкові активи	835110	2,143	1,519
Нематеріальні активи за винятком гудвілу		11,469	9,988
Основні засоби	800100	212,145	191,897
Інші фінансові активи	822390-01 800100	67,526	97,737
Інші нефінансові активи	800100	39,722	33,151
Загальна сума активів		5,452,841	3,807,645
Зобов'язання			
Кошти клієнтів	822390-03 800100	4,875,157	3,295,307
Забезпечення			
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	800100	3,596	46
Забезпечення винагород працівникам	800100	13,790	5,800
Інше забезпечення	800100	4	4
Загальна сума забезпечень		17,390	5,850
Інші фінансові зобов'язання	822390-03 800100	31,873	48,655
Інші нефінансові зобов'язання	800100	19,848	13,108
Поточні податкові зобов'язання	835110	8,004	3,744
Загальна сума зобов'язань		4,952,272	3,366,664
Власний капітал та зобов'язання			
Власний капітал			
Статутний капітал	861200 800100	301,000	301,000
Нерозподілений прибуток	800100	170,497	111,375
Результат від операцій з акціонером		(329)	(329)
Резерви та інші фонди банку	800100	29,401	28,935
Загальна сума власного капіталу		500,569	440,981
		5,452,841	3,807,645
		5,452,841	3,807,645

Затверджено до випуску та підписано

" 22 " березня 2024 року

Голова Правління

Головний бухгалтер

Андрій ГРИГЕЛЬ

Андрій АХЕ

Виногородь: Тел.: ІСАСВА
тел.: (0582) 38-76-95

Додаток 5

Прибуток або збиток		Станом на 30 вересня 2023 року		Станом на 30 вересня 2022 року	
		три місяці, що закінчилися 30 вересня	наростаючим підсумком з початку року	три місяці, що закінчилися 30 вересня	наростаючим підсумком з початку року
	Примітки				
Прибуток (збиток)					
Дохід від звичайної діяльності		233,307	600,683	129,189	395,489
Процентні доходи		200,107	504,556	92,365	295,006
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	800200	200,107	504,556	92,365	295,006
Комісійні доходи	800200	33,200	96,127	36,824	100,483
Процентні витрати	800200	(101,434)	(235,652)	(44,540)	(139,475)
Комісійні витрати	800200	(7,986)	(24,883)	(8,605)	(21,039)
Інші витрати		(7,709)	(15,787)	(2,116)	(6,252)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	800200	-	282	-	2,379
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою	800200	12,065	38,281	16,101	53,895
Чистий прибуток (збиток) від перецінки іноземної валюти		83	(1,555)	2,050	3,411
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	800200	(11,313)	(95,178)	(36,879)	(124,865)
Інші прибутки (збитки)	800200	3,319	8,757	2,907	17,485
Витрати на виплати працівникам	800200	(45,838)	(127,367)	(34,487)	(104,227)
Амортизаційні витрати	800200	(9,612)	(25,561)	(8,921)	(28,547)
Інші адміністративні та операційні витрати	800200	(18,911)	(48,295)	(12,414)	(40,894)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів	800200	5	27	(88)	(74)
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		45,974	73,752	2,197	7,286
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		1,656	1,237	(885)	714
Прибуток (збиток) до оподаткування		47,630	74,989	1,312	8,000
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	835110	(8,923)	(15,401)	(801)	(2,167)
Прибуток (збиток) від діяльності, що триває		38,707	59,588	511	5,833
Прибуток (збиток)		38,707	59,588	511	5,833
Прибуток на акцію					
Базовий прибуток на акцію					
Базовий прибуток (збиток) на акцію від діяльності, що триває	838000	1.9354	2.9794	0.0256	0.2917

Додаток 6

Примітки	Станом на 30 вересня 2023 року		Станом на 30 вересня 2022 року	
	три місяці, що закінчилися 30 вересня	наростаючим підсумком з початку року	три місяці, що закінчилися 30 вересня	наростаючим підсумком з початку року
Загальна сума базового прибутку (збитку) на акцію	1.9354	2.9794	0.0256	0.2917
Прибуток на акцію, що належить власникам Банку				
Базовий прибуток на акцію, що належить власникам Банку				
Базовий прибуток (збиток) на акцію, що належить власникам Банку	1.9354	2.9794	0.0256	0.2917

Затверджено до виходу та підписано

* 22 * березня 2024 року

Голова Правління

«РАДАБАНК»

Ідентифікаційний код 21320127

Головний бухгалтер

Андрій ГРИГЕЛЬ

Андрій АХЕ

Виконавця: Тетяна ЮРАЄВА
тел.: (0562) 38-76-68

Розкриття інформації про фінансові активи на 30 вересня 2023 року

	Фінансові активи за амортизованою собівартістю	Фінансові активи
Грошові кошти та їх еквіваленти	3,306,834	3,306,834
Кредити та аванси клієнтам		
Кредити корпоративним суб'єктам господарювання	1,057,132	1,057,132
Кредити покупцям	60,836	60,836
Іпотека	6,439	6,439
Загальна сума кредитів та авансів клієнтам	1,124,407	1,124,407
Інвестиції в цінні папери		
Державні боргові інструменти утримувані	688,595	688,595
Загальна сума інвестицій в цінні папери	688,595	688,595
Інші фінансові активи		
Інша дебіторська заборгованість за фінансовими активами	67,526	67,526
Загальна сума інших фінансових активів	67,526	67,526
Загальна сума фінансових активів	5,187,362	5,187,362

Розкриття інформації про фінансові активи на 31 грудня 2022 року

	Фінансові активи за амортизованою собівартістю	Фінансові активи
Грошові кошти та їх еквіваленти	1,924,213	1,924,213
Кредити та аванси клієнтам		
Кредити корпоративним суб'єктам господарювання	1,067,735	1,067,735
Кредити покупцям	77,700	77,700
Іпотека	10,294	10,294
Загальна сума кредитів та авансів клієнтам	1,155,729	1,155,729
Інвестиції в цінні папери		
Державні боргові інструменти утримувані	393,411	393,411
Загальна сума інвестицій в цінні папери	393,411	393,411
Інші фінансові активи		
Інша дебіторська заборгованість за фінансовими активами	97,737	97,737
Загальна сума інших фінансових активів	97,737	97,737
Загальна сума фінансових активів	3,571,090	3,571,090